

Jaarverslag 2024

Afvalsturing Friesland NV

Leeuwarden, 21 maart 2025

samen halen we alles eruit

Inhoudsopgave

Bericht van de raad van commissarissen aan de algemene vergadering	4
Samenstelling van de raad van commissarissen in 2024	7
Verslag van de directie	8
Juridische structuur Afvalsturing Friesland NV	24
Kerngegevens en kengetallen	25
Jaarrekening	26
Geconsolideerde balans per 31 december 2024 na resultaatbestemming	27
Geconsolideerde balans per 31 december 2024 na resultaatbestemming	28
Geconsolideerde winst- en verliesrekening 2024	29
Overzicht totaal resultaat	29
Geconsolideerd kasstroomoverzicht over 2024	30
Toelichting op de geconsolideerde balans, de geconsolideerde winst- en verliesrekening en het geconsolideerd kasstroomoverzicht	31
Grondslagen voor de consolidatie	31
Algemene grondslagen voor de opstelling van de geconsolideerde jaarrekening	32
Grondslagen voor de waardering van activa en passiva	33
Grondslagen voor de bepaling van het resultaat	35
Grondslagen voor de opstelling van het geconsolideerd kasstroomoverzicht	36
Toelichting op de onderscheiden posten van de geconsolideerde balans	37
Toelichting op de onderscheiden posten van de geconsolideerde winst- en verliesrekening	43
Overige toelichtingen	45
Vennootschappelijke balans per 31 december 2024 na resultaatbestemming	46
Vennootschappelijke winst- en verliesrekening over 2024	48
Toelichting op de vennootschappelijke balans en winst- en verliesrekening	49
Toelichting op de onderscheiden posten van de enkelvoudige balans	49
Voorstel tot bestemming van het resultaat over het boekjaar 2024	52
Resultaatbestemming voorgaand boekjaar 2023	52
Toelichting op de onderscheiden posten van de winst- en verliesrekening	53
Ondertekening van de jaarrekening	54
Overige gegevens	55
Statutaire regeling betreffende de bestemming van het resultaat	55
Controleverklaring van de onafhankelijke accountant	56

Bericht van de raad van commissarissen aan de algemene vergadering

Jaarrekening

Hierbij bieden wij u het jaarverslag van Afvalsturing Friesland NV over 2024 aan. Deloitte Accountants heeft de jaarrekening gecontroleerd en zal deze van een controleverklaring voorzien. Deze verklaring is aan het eind van dit jaarverslag opgenomen. Wij hebben het jaarverslag 2024 in onze vergadering van 21 maart 2025 besproken. Deze bespreking is voorafgegaan door een overleg van de auditcommissie van onze raad van commissarissen met de directie. In dit overleg is gesproken over de belangrijkste bevindingen wat betreft de ontwikkeling en de kwaliteit van het resultaat, de ontwikkeling van de balansposten en de vermogenspositie, significante risico's en de betrouwbaarheid van de (administratieve) beheersorganisatie. Op basis van de opgestelde jaarstukken, het accountantsverslag en de toelichting van de directie heeft de auditcommissie positief aan onze raad geadviseerd over de jaarrekening 2024.

Toezicht

De raad van commissarissen heeft in het afgelopen jaar acht keer gezamenlijk met de directie vergaderd. Voorafgaand aan elk van deze vergaderingen hebben we als RvC, buiten aanwezigheid van de directie, met elkaar van gedachten gewisseld over relevante ontwikkelingen bij de vennootschap in relatie tot onze toezichthoudende rol.

Vast onderwerp van bespreking door onze raad met de directie zijn de stukken die in het kader van de planning- en controlcyclus worden opgesteld. In dat kader zijn het jaarplan 2024, het jaarverslag 2023, de begroting 2025 en de managementrapportages (over achtereenvolgens de eerste vier maanden en de eerste acht maanden van het verslagjaar) besproken. Het jaarplan, het jaarverslag en de concept-begroting zijn vooraf toegelicht en behandeld in het overleg van de auditcommissie en de directie, waarna door de auditcommissie een positief advies aan de raad van commissarissen over deze stukken is uitgebracht.

De remuneratiecommissie van onze raad heeft begin 2024 de doelstellingen van de bestuurder voor het verslagjaar vastgesteld. Verder heeft de remuneratiecommissie de door de bestuurder gerealiseerde doelstellingen over 2023 beoordeeld.

Onderdeel van onze toezichthoudende taak is het volgen van de ontwikkelingen en fungeren als klankbord op het gebied van kwaliteit, arbeidsomstandigheden, veiligheid en milieu (KAVM) bij Omrin en het daarover adviseren aan de directie.

De KAVM-commissie van onze raad heeft in 2024 vier keer overleg gevoerd met de KAVM-directievertegenwoordiger en de KAVM-concerncoördinator van Omrin. Belangrijke onderwerpen van bespreking waren het KAVM-jaarplan en de in het afgelopen jaar uitgebrachte KAVM-managementrapportages, het plan van aanpak voor het verder verbeteren van de veiligheidscultuur bij Omrin, het sanctiebeleid in relatie tot veilig werken, structurele verbetermaatregelen naar aanleiding van geconstateerde (bijna-)ongevallen en het uitvoeren van inspectie- en observatierondes op de bedrijfslocaties.

De commissarissen die zitting hebben in de KAVM-commissie, hebben van deze besprekingen verslag uitgebracht aan onze raad. Verder is de raad van commissarissen in elke vergadering met de directie geïnformeerd over de actuele stand van zaken wat betreft aantallen en aard van gevaarlijke situaties, ongevallen met en zonder verzuim, milieu-incidenten en calamiteiten die zich bij Omrin hebben voorgedaan.

In februari 2024 heeft de heer Wigboldus namens onze raad deelgenomen aan de jaarlijkse overlegvergadering van de bestuurder en de ondernemingsraad. In deze overlegvergadering, het zogenoemde artikel 24 WOR-overleg dat aan het begin van elk kalenderjaar wordt gehouden, worden de jaarplannen van de bedrijvengroepen besproken en komen belangrijke ontwikkelingen met betrekking tot de onderneming aan de orde.

Een belangrijk gespreksonderwerp in ons overleg met de directie gedurende het verslagjaar was de strategie van Omrin voor de periode 2025-2029. In de eerste helft van 2024 is in twee strategiebesprekingen met onze raad uitgebreid van gedachten gewisseld over de positionering van Omrin en over de analyse van sterktes en zwaktes van Omrin en de

kansen en bedreigingen die er voor Omrin zijn. Daarbij zijn ook de externe ontwikkelingen die relevant zijn op afvalgebied en in de transitie naar een circulaire economie uitgebreid aan bod gekomen. Vervolgens is de focus in de besprekingen gelegd op de strategische uitgangspunten van Omrin voor de komende jaren.

Met inachtneming van onze input en de inbreng van de aandeelhouders is de daaruit voortvloeiende concept-strategie in september van het afgelopen jaar uitgebreid in het overleg tussen onze raad en de directie doorgesproken. De nadruk lag hierbij op de strategische acties.

In november hebben wij ingestemd met de strategie zoals deze is uitgewerkt in het strategiedocument Omrin 2025-2029, waarna in de aandeelhoudersvergadering in december de strategie van Omrin voor de periode 2025-2029 is vastgesteld.

Terugkijkend hebben wij als raad op zeer constructieve wijze in een transparant en goed gefaseerd proces onze bijdrage kunnen leveren aan de totstandkoming van de strategie van ons bedrijf voor de komende jaren.

Andere belangrijke inhoudelijke onderwerpen die in het afgelopen jaar ter bespreking en besluitvorming in onze raad aan de orde zijn geweest, waren:

- het stopzetten van de voorgenomen realisatie van een digestaatverwerkingsinstallatie in samenwerking met het bedrijf Eska in Sappemeer vanwege te grote vergunningtechnische beperkingen;
- het investeringsvoorstel voor nieuwbouw van een kantoor op Ecopark De Wierde;
- de herfinanciering van de leningen van Afvalsturing Friesland;
- het voorbereidingstraject voor de voorgenomen realisatie van CO₂-afvang bij de ReststoffenEnergieCentrale in Harlingen (REC);
- de toekomstige ontwikkeling van de scheidingsinstallatie op Ecopark De Wierde;
- de verkoop van de grond en het bedrijfsgebouw naast Ecopark De Wierde waar het Nationaal Testcentrum Circulaire Plastics (NTCP) is gehuisvest, aan de Stichting Vastgoed NTCP;
- de goedkeuring voor de uitgifte van aandelen-C aan de gemeente Pekela;
- het implementatietraject ter voorbereiding op de rapportage van Afvalsturing Friesland overeenkomstig de Corporate Sustainability Reporting Directive (CSRD).

Tijdens een tweedaagse RvC-bijeenkomst in september hebben de leden van onze raad met elkaar gereflecteerd op het functioneren van de raad als geheel en individueel en is met elkaar van gedachten gewisseld over de ontwikkelingen in ons bedrijf en de accenten van onze raad als toezichthouder in dat verband.

Ook de meer procedurele aspecten in relatie tot de positie van onze raad binnen Afvalsturing Friesland zijn daarbij tegen het licht gehouden.

De tweedaagse is tevens gebruikt voor bespreking van inhoudelijke thema's, waaronder de ontwikkelingen op het gebied van afvang, hergebruik en opslag van CO₂ (CCU en CCS) die ook voor ons bedrijf een grote (financiële) uitdaging vormen.

Verder zijn de commissarissen in een informele setting door de verschillende leden van het directieurenberaad van Omrin geïnformeerd over de belangrijkste uitdagingen binnen de diverse werkvelden waarop Omrin actief is en is daarover met elkaar gediscussieerd.

Samenstelling

Per 1 mei 2024 is de verlengde benoemingstermijn van mevrouw Vlieger als lid van onze raad geëindigd, evenals de benoemingstermijn van mevrouw Jager en de verlengde benoemingstermijn van de heer Karsmakers.

Voor de benoeming van opvolgers in deze vacatures is een uitgebreid wervings- en selectietraject doorlopen, met ondersteuning door bureau Boer&Croon.

Op 2 februari 2024 heeft de raad van commissarissen de heer König per 1 mei 2024 benoemd in de vacature-Karsmakers.

Verder heeft het selectietraject geresulteerd in de voordracht namens de aandeelhouders-A van mevrouw Zuidberg-Tabak en in de voordracht namens de aandeelhouders-B van mevrouw Jacobs-van den Eijnden als nieuw te benoemen commissarissen. De algemene vergadering heeft op 26 april 2024 overeenkomstig beide voordrachten unaniem ingestemd met hun benoeming per 1 mei 2024.

In de tweede helft van 2024 is een wervings- en selectietraject doorlopen voor het benoemen van een nieuwe commissaris in de vacature door het vertrek overeenkomstig het rooster van aftreden van de heer Bonnema per 1 januari 2025. Ook hierbij hebben wij ons laten bijstaan door bureau Boer&Croon. De algemene vergadering heeft op 13 december 2024 overeenkomstig de voordracht namens de aandeelhouders-A unaniem ingestemd met de benoeming van de heer Hidding als opvolger van de heer Bonnema per 1 januari 2025.

Als gevolg van vorenstaande wijzigingen in de samenstelling van onze raad is in het afgelopen jaar ook de samenstelling van de commissies van onze raad gewijzigd.

De heer Hoogendoorn is lid geworden van de auditcommissie en de remuneratiecommissie en is gekozen tot plaatsvervangend voorzitter.

Hij heeft in de KAVM-commissie plaats gemaakt voor mevrouw Jacobs en de heer König.

Mevrouw Zuidberg is lid geworden van de remuneratiecommissie.

Onze dank en waardering gaan uit naar de dames Jager en Vlieger en de heren Karsmakers en Bonnema voor hun inzet als commissaris bij Afvalsturing Friesland en voor hun deskundige en betrokken bijdrage die zij vanuit die hoedanigheid gedurende een periode van (meer dan) acht jaar aan het bedrijf hebben geleverd.

In boek 2 van het Burgerlijk Wetboek zijn regels opgenomen voor het evenwichtiger maken van de verhouding tussen het aantal mannen en vrouwen in het bestuur en de raad van commissarissen van beursgenoteerde bedrijven en grote vennootschappen.

Voor Afvalsturing Friesland als grote vennootschap betekent dit dat de zogenoemde streefcijferregeling van toepassing is. Deze regeling houdt in dat streefcijfers moeten geformuleerd voor de verhouding tussen mannen en vrouwen in onder andere onze raad van commissarissen en dat moet worden aangegeven hoe dit zal worden gerealiseerd.

Onze raad bestaat aan het einde van het boekjaar 2024 uit twee vrouwen en vijf mannen.

Wij streven ernaar dat onze raad structureel uit tenminste drie vrouwelijke en tenminste drie mannelijke commissarissen bestaat. Dit is uitgangspunt bij het invullen van de eerstvolgende vacature in de raad van commissarissen.

Ten slotte

Met de vaststelling van de strategische uitgangspunten van Omrin voor de komende jaren is een goede basis gelegd voor het oppakken van de uitdagingen om haar rol en meerwaarde verder te versterken als het gaat om de doelstellingen op duurzaamheids- en financieel gebied.

Het bedrijf staat voor belangrijke en mooie uitdagingen, met de daaraan verbonden belangen van haar publieke aandeelhouders als leidraad.

Graag spreken wij onze dank en waardering uit voor de inzet die de directie en medewerkers van Afvalsturing Friesland in het afgelopen jaar hebben geleverd.

Namens de raad van commissarissen,
P.E.J. den Oudsten, president-commissaris

Leeuwarden, 21 maart 2025

Samenstelling van de raad van commissarissen in 2024

dhr. P.E.J. den Oudsten	president-commissaris, benoemd door de raad van commissarissen, lid sinds 1 februari 2022, tevens lid van de remuneratiecommissie en ad interim-lid van de auditcommissie vanaf 1 mei 2024
dhr. J.G. Bonnema	benoemd door de algemene vergadering overeenkomstig een bindende voordracht namens de aandeelhouders serie A, lid sinds 1 januari 2017, herbenoemd per 1 januari 2021, tevens lid (en vanaf 1 mei 2024 voorzitter) van de auditcommissie, afgetreden per 1 januari 2025
dhr. B.P. Hidding	benoemd door de algemene vergadering overeenkomstig een bindende voordracht namens de aandeelhouders serie A, lid sinds 1 januari 2025, tevens voorzitter van de auditcommissie
dhr. D. Hoogendoorn	benoemd door de algemene vergadering overeenkomstig een bindende voordracht namens de aandeelhouders serie A, lid sinds 2 juni 2018, herbenoemd per 2 juni 2022, tevens lid van de KAVM-commissie (tot 1 juli 2024), lid van de auditcommissie (vanaf 1 juni 2024), voorzitter van de remuneratiecommissie (vanaf 1 juli 2024) en plv. voorzitter raad van commissarissen (vanaf 1 juli 2024)
mw. M.A.J. Jager-Wöltgens	benoemd door de algemene vergadering overeenkomstig een bindende voordracht namens de aandeelhouders serie A, lid sinds 1 mei 2016, herbenoemd per 1 mei 2020, tevens lid van de remuneratiecommissie en plv. voorzitter van de raad van commissarissen, afgetreden per 1 mei 2024
mw. A. Zuidberg-Tabak	benoemd door de algemene vergadering overeenkomstig een bindende voordracht namens de aandeelhouders serie A, lid sinds 1 mei 2024, tevens lid van de remuneratiecommissie
mw. B. Vlieger-Ruitenbergh	benoemd door de algemene vergadering overeenkomstig een bindende voordracht namens de aandeelhouders serie B, lid sinds 1 januari 2016, herbenoemd per 1 januari 2020, met verlenging van de tweede termijn tot 1 mei 2024, tevens voorzitter van de auditcommissie, afgetreden per 1 mei 2024
mw. B. Jacobs-van den Eijnden	benoemd door de algemene vergadering overeenkomstig een bindende voordracht namens de aandeelhouders serie B, lid sinds 1 mei 2024, tevens lid van de KAVM-commissie
dhr. R.A.M. Karsmakers	benoemd door de raad van commissarissen, lid sinds 1 december 2015, herbenoemd per 1 december 2019, met verlenging van de tweede termijn tot 1 mei 2024, tevens lid van de auditcommissie en de remuneratiecommissie, afgetreden per 1 mei 2024
dhr. C. König	benoemd door de raad van commissarissen, lid sinds 1 mei 2024, tevens lid van de KAVM-commissie
dhr. J.E. Wigboldus	benoemd door de raad van commissarissen overeenkomstig het versterkt aanbevelingsrecht van de ondernemingsraad, lid sinds 1 januari 2017, herbenoemd per 1 januari 2021, met verlenging van de tweede termijn tot 1 januari 2026, tevens lid van de KAVM-commissie

Verslag van de directie

Inleiding

Naast de activiteiten van Afvalsturing Friesland en haar bedrijfsprestaties, die hierna uitgebreid aan bod komen, heeft de totstandkoming van de strategie van Omrin voor de komende jaren een prominente rol gedurende het verslagjaar gespeeld.

2024 vormde daarmee het overgangsjaar met afronding van de strategieperiode 2021-2024 en de opmaat naar de strategieperiode 2025-2029.

Daarbij past de kanttekening dat geen sprake is van wezenlijke koerswijzigingen, maar van accentverschillen op onderdelen van onze strategie in een dynamische omgeving.

Graag blik ik in dit jaarverslag met u terug op de belangrijkste ontwikkelingen in het verslagjaar 2024.

Beleidsontwikkelingen

Uit het in september 2024 gepresenteerde regeerprogramma blijkt dat het kabinet-Schoof als het gaat om de circulaire economie de lijn voortzet die door het vorige kabinet was ingezet. Circulaire maatregelen worden gezien als een belangrijke bijdrage aan de klimaat- en energiedoelstellingen.

Het bevorderen van de grondstoffentransitie en hergebruik is een van de groene groei-doelen van dit kabinet.

In april 2024 heeft het vorige kabinet de hoofdlijnennotitie voor de beoogde Circulaire Economie-wet (CE-wet) aan de Tweede Kamer aangeboden. Doel van deze wet is het creëren van een duidelijk en uniform wettelijk kader in de Wet milieubeheer.

Daarvoor moet de huidige opzet van de Wet milieubeheer die aansluit bij de lineaire economie en bijbehorende terminologie, worden omgezet in een opzet die past bij de circulaire economie.

De besluitvorming over verdere uitwerking van de hoofdlijnen voor de CE-wet in een wetsvoorstel is aan het medio 2024 aangetreden nieuwe kabinet.

Een belangrijk instrument in de overgang naar een volledig circulaire economie in Nederland in 2050 is het in voorbereiding zijnde Circulair Materialenplan (CMP). Het CMP biedt kennis en kaders aan overheden en bedrijven over het gebruik van grondstoffen, afvalbeheer en vergunningverlening en moet de schakel gaan vormen tussen beleid en uitvoeringspraktijk.

De kern van het afvalstoffenbeleid - de bescherming van milieu en volksgezondheid door goed afvalbeheer - zoals dat nu is verankerd in het Landelijk Afvalbeheerplan (LAP) blijft essentieel onderdeel van het CMP. Daarnaast richt het CMP zich op de gehele productketen: van ontwerp, productie en gebruik tot en met de afvalverwerking en het opnieuw toepassen van materialen en producten.

In de periode vanaf 8 januari tot en met 18 februari 2025 konden zienswijzen worden ingediend op het ontwerp van het Circulair Materialenplan, een digitaal gepubliceerd pakket van 100 documenten die zo'n 800 pagina's gericht op 60 materiaalstromen omvatten.

Omrin heeft gebruik gemaakt van deze mogelijkheid, waarbij onder andere aandacht is gevraagd voor onderscheid binnen de categorie '*andere nuttige toepassing, waaronder terugwinning*' van de afvalhiërarchie om daarmee meer recht te doen aan energieretrieving door vergisting, en voor de mogelijkheid van nascheiding van textiel, verpakkingsglas en papier en karton aanvullend op bronscheiding van deze deelstromen.

Op basis van de ontvangen zienswijzen en de reactie van de landelijke Commissie voor de milieueffect-rapportage op het milieueffectrapport zal het definitieve CMP worden vastgesteld.

Het Landelijk Afvalbeheerplan 2017-2023 (LAP3) blijft van kracht totdat het CMP in werking is getreden. In verband daarmee is de looptijd van LAP3 verlengd tot eind 2025.

Voor het CMP is het belangrijkste overkoepelende beleidsinstrument het Nationaal Programma Circulaire Economie 2023-2030 (NPCE). In het NPCE wordt ingezet op vier circulariteitsstrategieën om in 2050 circulair te zijn:

- vermindering van grondstoffengebruik;
- vervangen van grondstoffen;
- verlengen van de levensduur van producten;
- zo hoogwaardige mogelijke verwerking van materialen en grondstoffen, zodat minder afval wordt verbrand of gestort en er meer hoogwaardig aanbod van secundaire grondstoffen ontstaat.

De staatssecretaris van Infrastructuur en Waterstaat (IenW) heeft in november aan de Tweede Kamer meegedeeld dat actualisering (met nieuwe scherpe doelen) en uitvoering van het NPCE prioriteit heeft.

In het NPCE wordt uitgebreide producentenverantwoordelijkheid (UPV) als een belangrijk instrument aangemerkt om ervoor te zorgen dat meer grondstoffen in de keten blijven voor recycling. De UPV maakt producenten per productgroep verantwoordelijk voor (de kosten van) het inzamelen en recyclen van gebruikte producten.

Voor de uitvoering van de UPV Verpakkingen zijn tussen de VNG (namens de gemeenten) en Stichting Verpact (namens het verpakkend bedrijfsleven) afspraken gemaakt in de Ketenovereenkomst Verpakkingen 2020-2029 over bron- en nascheiding van kunststof en metalen verpakkingsafval en drankenkartons. In VNG-verband is geconstateerd dat een aantal afspraken uit de Ketenovereenkomst achterblijft bij de verwachtingen, zoals niet-kostendekkende vergoedingen van Verpact aan gemeenten en onvoldoende transparantie over kostenonderzoeken. Overeenkomstig de wens van de algemene ledenvergadering van de VNG is aan Verpact meegedeeld dat niet wordt ingestemd met verlenging van de Ketenovereenkomst per 1 januari 2025 met vijf jaar en dat eerst nieuwe afspraken over samenwerking in de komende jaren moeten worden gemaakt. Vervolgens is daarover een overlegtraject tussen Verpact, de VNG en de NVRD (brancheorganisatie voor afval- en reinigingsdiensten van gemeenten en gemeentelijke bedrijven) van start gegaan. In afwachting van de resultaten van deze besprekingen zijn de afspraken uit de lopende Ketenovereenkomst voorlopig met één jaar verlengd, met door Verpact verhoogde vergoedingen voor dit jaar.

In december 2024 heeft de Europese Raad de EU-Verpakkingsverordening aangenomen, die nu door de lidstaten moet worden omgezet in nationale wetgeving.

Deze verordening bevat onder meer minimumpercentages voor het gebruik van recyclelaat voor 2030 en 2040. Voor 2030 worden nieuwe bindende doelstellingen voor hergebruik vastgelegd en voorlopige doelstellingen voor 2040. Deze doelstellingen zijn afhankelijk van het soort verpakking.

Het huidige kabinet blijft onverminderd inzetten op realisatie van de reductiedoelstellingen in de in 2023 aangepaste Klimaatwet: 55% reductie van broeikasgassen in 2030 ten opzichte van 1990 en netto nul broeikasgasemissies in 2050.

In oktober 2024 zijn de jaarlijkse Klimaatnota, de Klimaat- en Energieverkenning 2024 (KEV) van het Planbureau voor de Leefomgeving en de jaarlijkse Energienota aan de Tweede Kamer aangeboden.

In de KEV wordt geconstateerd dat het heel erg onwaarschijnlijk is dat Nederland het wettelijke klimaatdoel van 55% emissiereductie in 2030 haalt met het huidige beleid en dat alleen extra beleid dat snel reducties oplevert dit doel dichterbij kan brengen.

Het kabinet heeft aangegeven dat in het voorjaar van 2025 tot alternatief beleid met aanvullende (fiscale) maatregelen zal worden besloten.

Het door het vorige kabinet gepresenteerde wetsvoorstel voor invoering van een bijmengverplichting van groen gas voor energieleveranciers zal, na een reactie van de Europese Commissie, door het huidige kabinet worden aangepast. Insteek daarbij is dat naast alle groen gas dat in Nederland in het gasnet wordt ingevoerd ook geïmporteerd groen gas meetelt onder de bijmengverplichting.

Het op Prinsjesdag gepubliceerde Belastingplan 2025 omvat enkele onderdelen die van belang zijn voor de afvalverbrandingsinstallaties (AVI's) in Nederland.

Een van de in het Belastingplan opgenomen wetsvoorstellen heeft betrekking op de CO₂-heffing die wordt geheven over de broeikasgasemissies van industriële installaties waaronder AVI's. Door middel van een wetswijziging wordt expliciet geregeld dat voor AVI's vanaf 2025 de CO₂-heffing wordt betaald als afvalverbrandingsinstallatie (en niet als broeikasgasinstallatie) waarvoor een hoger tarief geldt.

Verder is een voorstel tot wetswijziging opgenomen op grond waarvan een AVI-correctiefactor binnen het systeem van de CO₂-heffing industrie wordt geïntroduceerd. Doel hiervan is om de beschikbare CO₂-dispensatierechten voor afvalverbrandingsinstallaties (AVI's) te verminderen zodat de CO₂-reductieopgave voor AVI's meer in lijn komt te liggen met de CO₂-reductieopgave voor de andere deelnemers aan het CO₂-heffingssysteem. Deze correctiefactor zal vanaf 2026 gefaseerd worden ingevoerd.

Een derde wetsvoorstel vloeit voort uit de uitspraak van de rechtbank Noord-Nederland naar aanleiding van beroep van Afvalsturing Friesland tegen de uitspraak van de belastinginspectie op ons bezwaar tegen aangiften voor de afvalstoffenbelasting. Deze belasting wordt geheven volgens de in/uit-methode, die inhoudt dat over alle aan de inrichting - in dit geval de REC - afgegeven afvalstoffen belasting moet worden betaald, maar dat voorzover reststoffen daarvan de inrichting weer verlaten teruggave moet plaatsvinden. Wij hebben gesteld dat dit niet alleen geldt voor bodemassen en rookgasreinigingsresiduen, maar gelet op het van toepassing zijnde artikel van de Wet belastingen op milieugrondslag ook voor het afval dat na verbranding als CO₂ de inrichting verlaat.

De rechtbank heeft ons beroep gegrond verklaard, waarna de belastinginspectie in hoger beroep is gegaan. Deze procedure loopt nog.

Met het wetsvoorstel scherpt het kabinet de betreffende wettekst zo aan dat expliciet wordt vastgelegd dat alle stoffen die via de schoorsteen vrijkomen bij verbranding van het afval, niet voor korting op de afvalstoffenbelasting in aanmerking komen.

Bij de behandeling van de begroting van het ministerie van IenW in het najaar van 2024 hebben Tweede Kamerleden hun zorgen uitgesproken over de impact van de stapeling van heffingen (verbrandingsbelasting, importheffing, CO2-heffing en AVI-correctiefactor) voor AVI's en hun Europese concurrentiepositie. Het kabinet stelt zich op het standpunt dat deze heffingen passen in het klimaat- en circulaire economiebeleid, dat andere EU-lidstaten ook circulaire en klimaatmaatregelen nemen en dat AVI's zelf ook maatregelen kunnen nemen om hun fossiele CO2-uitstoot terug te dringen.

Op grond van de Europese richtlijn Corporate Sustainability Reporting (CSRD) geldt vanaf 2024 fasegewijs de verplichting voor grote bedrijven om aan de hand van zogenoemde ESRS-standaarden jaarlijks een CSRD-duurzaamheidsverslag op te stellen. In dit verslag leggen bedrijven verantwoording af van hun bedrijfsvoering in relatie tot de thema's Environment (milieu), Social (sociaal) en Governance (bestuur). Het CSRD-verslag moet worden geïntegreerd met het bestuursverslag bij de jaarrekening en zal eveneens onderdeel van de accountantcontrole zijn.

Eind februari 2025 heeft de Europese Commissie haar voorstel gepubliceerd voor verlichting van de rapportagelast op het gebied van duurzaamheidsverslaggeving. Het voorstel wordt de komende maanden behandeld door onder andere het Europese Parlement en Europese Raad. Het is de verwachting dat Afvalsturing Friesland niet meer aan de CSRD-richtlijn hoeft te voldoen.

Marktontwikkelingen

De problemen met de afvoer en verwerking van lachgascilinders hielden ook in 2024 de gemoederen bezig. Sinds 1 januari 2023 valt lachgas onder de regels van de Opiumwet en is er geen statiegeldsysteem meer voor de inname van (gebruikte) lachgascilinders. Daardoor komen veel cilinders terecht in de openbare ruimte, op milieustraten en in het huishoudelijk restafval. Naast de hiermee gemoeide kosten voor gemeenten, afvalinzamelaars en afvalverwerkers (jaarlijks tientallen miljoenen euro's) brengt dit ook substantiële veiligheidsrisico's door explosiegevaar met zich.

Ondanks herhaaldelijk aandringen vanuit de afvalbranche bij de rijksoverheid om maatregelen te treffen en gemeenten en afvalbedrijven financieel te compenseren, is geen helpende hand toegestoken.

Dit heeft ertoe geleid dat de NVRD (brancheorganisatie voor afval- en reinigingsdiensten van gemeenten en gemeentelijke bedrijven) - samen met bij haar aangesloten gemeenten en bedrijven, waaronder Afvalsturing Friesland - in november 2024 een bodemprocedure bij de rechtbank in Den Haag is gestart waarbij de Nederlandse Staat is gedagvaard. In deze procedure wordt de Staat aansprakelijk gesteld voor de schade en risico's die gemeenten en afvalbedrijven lijden door de invoering van het lachgasverbod.

Een regelmatig terugkerend thema in het verslagjaar was de onder druk staande Europese en Nederlandse sector van sorteer- en recyclingsbedrijven voor kunststoffen door onvoldoende vraag naar kunststof recycalaat door de kunststofverwerkende industrie door lage inkooprijzen voor 'virgin' (fossiele) plastics. Vanuit de afvalbranche is dit met een brandbrief onder de aandacht van de staatssecretaris van IenW gebracht, met daarbij suggesties voor prijsmaatregelen en circulaire inkoopdoelstellingen.

In Kamervragen hierover in oktober heeft de staatssecretaris aangegeven dat het kabinet verwacht dat het om een tijdelijke dip gaat en dat de aankomende nationale en Europese regelgeving voldoende basis biedt voor een stabiele markt voor plasticrecycalaat, zodat geen aanleiding wordt gezien voor aanvullende maatregelen.

Strategie Omrin 2025-2029

Omdat 2024 het laatste jaar was van de periode waarop de strategische koers 2021-2024 van Omrin van toepassing was, is in het verslagjaar een uitgebreid traject doorlopen met als doel het vaststellen van de strategie van Omrin voor de periode 2025-2029. Wij hebben daarbij gebruik gemaakt van de diensten van adviesbureau ADL.

Dit is gebeurd door middel van interne en externe strategische analyses, discussie over strategische vragen en het onderscheidend vermogen van Omrin, het bespreken van strategische uitgangspunten en doelen voor de komende jaren en tenslotte de bespreking van het concept-strategiedocument.

Deze stappen zijn gezet in nauwe samenwerking met de belangrijkste stakeholders van ons bedrijf: de raad van commissarissen, de bestuurlijke vertegenwoordigers en de ambtelijke contactpersonen van onze aandeelhouders, ons directeurenberaad en onze ondernemingsraad.

In juni hebben wij in een bijeenkomst met de aandeelhouders van gedachten gewisseld over de sterktes, zwaktes, kansen en bedreigingen die voor Omrin relevant (kunnen) zijn en over de strategische uitgangspunten voor de komende jaren.

Tijdens een aandeelhoudersbijeenkomst in november is het concept-strategiedocument gepresenteerd en zijn de opmerkingen en vragen van aandeelhouders daarover met elkaar besproken en beantwoord.

Dit zijn waardevolle en inspirerende sessies geweest, die een belangrijke bijdrage hebben geleverd aan het zo scherp mogelijk definiëren van onze strategische uitgangspunten en strategische acties voor de komende vijf jaar.

In december 2024 is het strategietraject afgerond met de vaststelling van de strategie 2025-2029.

De volgende overkoepelende strategische uitgangspunten positioneren Omrin als maximaal duurzame totaaloplosser in de afvalketen en vormen het kader voor de formulering van de strategie voor de periode 2025-2029:

1. Omrin hanteert de zeven pijlers van de circulaire economie;
2. Omrin kies voor een publiek profiel en is totaaloplosser in de gehele afvalketen;
3. Omrin verricht enkel commerciële activiteiten ter ondersteuning c.q. versterking van de publieke activiteiten;
4. Omrin streeft naar maximale duurzaamheid en hoogwaardige diensten(verlening);
5. Omrin voert een gebalanceerd financieel solide beleid;
6. Omrin is een aantrekkelijke werkgever.

In de strategie van Omrin voor de periode 2025-2029 staan vier hoofdvragen centraal:

- waarom is Omrin op deze wereld: ons bestaansrecht is het bouwen van circulaire (afval)ketens door middel van duurzame relaties voor het welzijn van de huidige én volgende generaties.
Dit wordt als volgt vertaald in:
 - de missie: het ondersteunen van de gemeentelijke aandeelhouders met hun transitie naar een circulaire economie door maatwerk te bieden en hun afval in te zamelen, te verwerken en te valoriseren op de meest duurzame wijze;
 - de visie: innovatieve en aantoonbaar (inter)nationaal meest duurzame afvalinzamelaar en -verwerker (85% scheiding huishoudelijk afval inclusief bronscheiding in 2029), in combinatie met aantrekkelijk werkgeverschap en een competitief poorttarief.
- wat is het speelveld van Omrin:
 - het speelveld van Fryslân Milieu is en blijft hoofdzakelijk het inzamelen van huishoudelijk afval voor gemeentelijke aandeelhouders in Friesland, Groningen en Drenthe (afgezien van de aanstaande afvalinzameling in een aantal Noord-Veluwsse gemeenten);
 - het speelveld van Afvalsturing Friesland is en blijft hoofdzakelijk het be- en verwerken van huishoudelijk afval voor gemeentelijke aandeelhouders in heel Nederland.
- hoe blijft Omrin onderscheidend: door het blijven benutten en versterken van het huidige onderscheidende vermogen qua duurzaamheid (ESG-thema's), op financieel gebied en in strategisch opzicht.
- wat betekent dit voor de organisatie van Omrin: met onder andere aandacht voor een vooruitstrevend personeelsbeleid, ambitieus veiligheidsbeleid, aandacht voor het relatiebeheer met de aandeelhouders en proactief omgevingsmanagement.

Samenvattend zijn drie overkoepelende strategische acties geformuleerd die per bedrijfs onderdeel verdere invulling zullen krijgen: het verhogen van het scheidingspercentage, het verlagen van de CO₂-voetafdruk en het aantrekken van nieuwe aandeelhouders.

Voor de komende strategieperiode verbindt Omrin zich aan de volgende overkoepelende strategische doelen:

- Omrin wint maximaal grondstoffen en duurzame energie uit afval terug;
- Omrin benut huidige installaties optimaal voor een concurrerend tarief;
- Omrin ontwikkelt zich verder als innovatief en toonaangevend circulair bedrijf;
- Omrin bouwt verder aan een tevreden klantenbestand;
- Omrin ontwikkelt zich verder als aantrekkelijke werkgever;
- Omrin bouwt verder aan een goede relatie met de omgeving.

Publieke samenwerking

De dienstverlening van Afvalsturing Friesland aan de bij haar aangesloten (samenwerkende) gemeenten is tweeledig. In de eerste plaats zorgt ons bedrijf voor het duurzaam overslaan, transporteren en be- en verwerken van het huishoudelijk afval, uitgaande van maximale scheiding en een zo hoog mogelijk niveau van hergebruik en recycling.

Verder zijn wij kennispartner voor de gemeenten bij het realiseren van het VANG-beleid (Van Afval Naar Grondstof), waarin meer scheiding, minder huishoudelijk restafval en kwaliteitsverbetering van de gescheiden ingezamelde deelstromen centraal staan.

Overeenkomstig onze strategische acties zetten we voor de komende jaren vol in op het verder verhogen van het scheidingspercentage, vanuit onze intrinsieke motivatie om een belangrijke bijdrage te leveren aan het realiseren van de circulaire economie en als onderdeel daarvan onze gemeenten te helpen bij het realiseren van de VANG-doelstellingen.

Parallel daaraan benutten we de mogelijkheden voor het aantrekken van nieuwe aandeelhouders die hun huishoudelijk restafval op basis van een hoog scheidingsrendement en tegen verantwoorde kosten willen laten bewerken, waarbij zoveel mogelijk recyclebare en nuttig toepasbare deelstromen uit het afval worden gehaald en zo weinig mogelijk restafval voor eindverwerking overblijft.

Daarin past het instemmingsbesluit van de algemene vergadering in december 2024 tot uitgifte van letteraandelen-C aan de gemeente Pekela. Vanaf 1 januari 2025 levert deze gemeente als aandeelhouder van Afvalsturing Friesland haar huishoudelijk restafval voor nascheiding en verdere verwerking door ons bedrijf en exploiteert Afvalsturing de milieustraat in Pekela.

Met de toetreding van Pekela laten achttien gemeentelijke aandeelhouders in Friesland en veertien (samenwerkende) gemeentelijke aandeelhouders buiten Friesland hun huishoudelijk afval afkomstig uit 37 gemeenten door ons bedrijf be- en verwerken.

Aanhoudende interesse en verkenningen van (samenwerkende) gemeenten voor een mogelijke relatie met ons bedrijf - ingegeven door onze duurzaamheidsprestaties, tariefstelling en zeggenschap als aandeelhouder - blijven ons belangrijke kansen bieden in het realiseren van onze doelen. Waar mogelijk gaan we het overleg daarover aan en zullen we deze kansen optimaal benutten.

In opdracht van onze aandeelhoudende gemeenten Elburg en Oldebroek heeft Afvalsturing Friesland de exploitatie van de nieuw aangelegde milieustraat Broeklanden in Elburg op zich genomen.

In september 2024 heeft het bureau Integron in opdracht van Omrin opnieuw een klanttevredenheids-onderzoek onder de ambtelijke contactpersonen en bestuurlijke vertegenwoordigers van onze klant-gemeenten gehouden.

Doel hiervan was om na het vorige onderzoek in 2022, een actueel inzicht te krijgen in de beleving en waardering van onze klant-gemeenten, hun enthousiasme over Omrin en de goede en verbeterpunten van onze dienstverlening. Met een respons van 75% was sprake van een zeer representatieve deelname. In het onderzoek is gewerkt met een zogenoemde 'net promotor score' (NPS), waarmee tot uitdrukking wordt gebracht in hoeverre Omrin door haar klant-gemeenten wordt aanbevolen aan relaties en andere gemeenten. Dit resulteerde in 47% aan promotors (enthousiast en zeer betrokken), 51% aan passives (tevreden) en 7% aan detractors (negatief).

Per saldo scoorde Omrin een 8,3 als gemiddeld klanttevredenheidscijfer.

De samenwerking met de ambtelijke contactpersonen en de kwaliteit van de verwerking van het afval kwamen als sterktes uit het onderzoek naar voren. Als verbeterpunten zijn genoemd het meedenken over strategische uitdagingen, de informatievoorziening en de klachtafhandeling.

Overall wordt Omrin aangemerkt als een bedrijf met veel kennis, dat ontzorgt en erg innovatief is waardoor het voor veel gemeenten een ideale partner is.

In 2019 heeft het private afvalverwerkingsbedrijf AVR juridische stappen ondernomen naar aanleiding van de opdracht van de (samenwerkende) BAR-gemeenten aan Irado tot het (laten) verwerken van hun huishoudelijk restafval en het door Irado (als aandeelhouder van Afvalsturing Friesland) aan Afvalsturing opdragen van de verwerking van het huishoudelijk restafval van de BAR-gemeenten. Zowel de samenwerking tussen de BAR-gemeenten (Barendrecht, Albrandswaard en Ridderkerk en Irado als de samenwerking tussen Irado en Afvalsturing Friesland is gebaseerd op de wettelijk toegestane uitzondering op de aanbestedingsplicht in de vorm van quasi-inbesteding.

AVR stelt dat gebruikmaking van deze uitzondering in deze samenwerking niet zou zijn toegestaan en dat de betreffende verwerkingsopdrachten hadden moeten worden aanbesteed.

Na een voor AVR negatief oordeel van de voorzieningenrechter en daarna van de rechtbank, is in 2021 door AVR hoger beroep bij het gerechtshof Den Haag ingesteld.

Na een uitvoerig procedureel traject en mondelinge behandeling van het hoger beroep, heeft het gerechtshof besloten om prejudiciële vragen over een van de criteria van quasi-inbesteding aan het Hof van Justitie van de Europese Unie in Luxemburg voor te leggen.

In 2024 zijn als onderdeel van deze prejudiciële zaak stukken door alle betrokken partijen en namens enkele lidstaten bij het Europees Hof van Justitie ingediend. Op 5 februari 2025 heeft de pleitzitting bij het Hof in Luxemburg plaatsgevonden. Na beantwoording door het Hof van de prejudiciële vragen later dit jaar zal de hoger beroepsprocedure worden hervat en zal het gerechtshof Den Haag uiteindelijk uitspraak doen. Het is nog niet duidelijk wanneer dat het geval zal zijn.

Duurzame ambities en resultaten

Omrin wil actief bijdragen aan tien van de zeventien mondiale duurzame ontwikkelingsdoelen (SDG's: Sustainable Development Goals) die zich richten op het bereiken van een duurzame en inclusieve wereld voor iedereen in 2030:

- kwaliteitsonderwijs (doel 4);
- schoon water en sanitair (doel 6);
- betaalbare en duurzame energie (doel 7);
- eerlijk werk en economische groei (doel 8);

- industrie, innovatie en infrastructuur (doel 9);
- duurzame steden en gemeenschappen (doel 11);
- verantwoorde consumptie en productie (doel 12);
- klimaatactie (doel 13);
- leven op het land (doel 15);
- partnerschappen om doelstellingen te bereiken (doel 17).

We maken de relatie tussen onze bedrijfsactiviteiten en de SDG's onder andere zichtbaar in ons jaarlijkse digitaal gepubliceerde duurzaamheidsverslag.

Tot eind februari 2025 gingen wij er vanuit dat Afvalsturing Friesland NV vanaf het verslagjaar 2025 haar duurzaamheidsprestaties in een duurzaamheidsverslag conform de CSRD-richtlijnen moest rapporteren. Ter voorbereiding daarop zijn we in 2024 onder begeleiding van adviseurs van KPMG gestart met het implementatietraject.

Volgens de daarvoor te nemen processtappen hebben we de materiële thema's voor Omrin bepaald. Onderdeel van deze stappen is de zogenoemde dubbele materialiteitsbeoordeling, waarbij enerzijds het potentiële financiële effect op de onderneming van duurzaamheidsrisico's en kansen in kaart wordt gebracht (de financiële materialiteit) en anderzijds de effecten van de activiteiten van de onderneming op duurzaamheidsonderwerpen (de impact materialiteit).

Dit heeft geresulteerd in het selecteren van negen materiële duurzaamheidsthema's voor Omrin:

- klimaatverandering > klimaatmitigatie (E1-1);
- klimaatverandering > energie (E1-3);
- verontreiniging > luchtverontreiniging (E2-1);
- circulaire economie > materiaalinstromen, inclusief materiaalgebruik (E5-1);
- circulaire economie > materiaaluitstromen m.b.t. producten en diensten (E5-2);
- circulaire economie > afval(stoffen) (E5-3);
- eigen personeel > veiligheid en gezondheid van medewerkers (S1-8);
- organisatie-specifiek > bouwen van (duurzame) communities (ES-2);
- organisatie-specifiek > stabiele tarieven en solvabiliteit in het belang van klanten en aandeelhouders (ES-3)

Gedurende het verslagjaar zijn de circulaire subthema's (materiaalinstromen en -uitstromen en afval) en het subthema luchtverontreiniging verder uitgewerkt. Nu, zoals eerder in dit verslag vermeld, de Europese Commissie eind februari 2025 haar voorstel heeft gepubliceerd voor verlichting van de rapportagelast hoeft Afvalsturing Friesland waarschijnlijk niet meer te rapporteren conform de CSRD-richtlijn. Uitaard zullen wij ons eigen duurzaamheidsverslag met daarin de materiële thema's voor Omrin blijven publiceren.

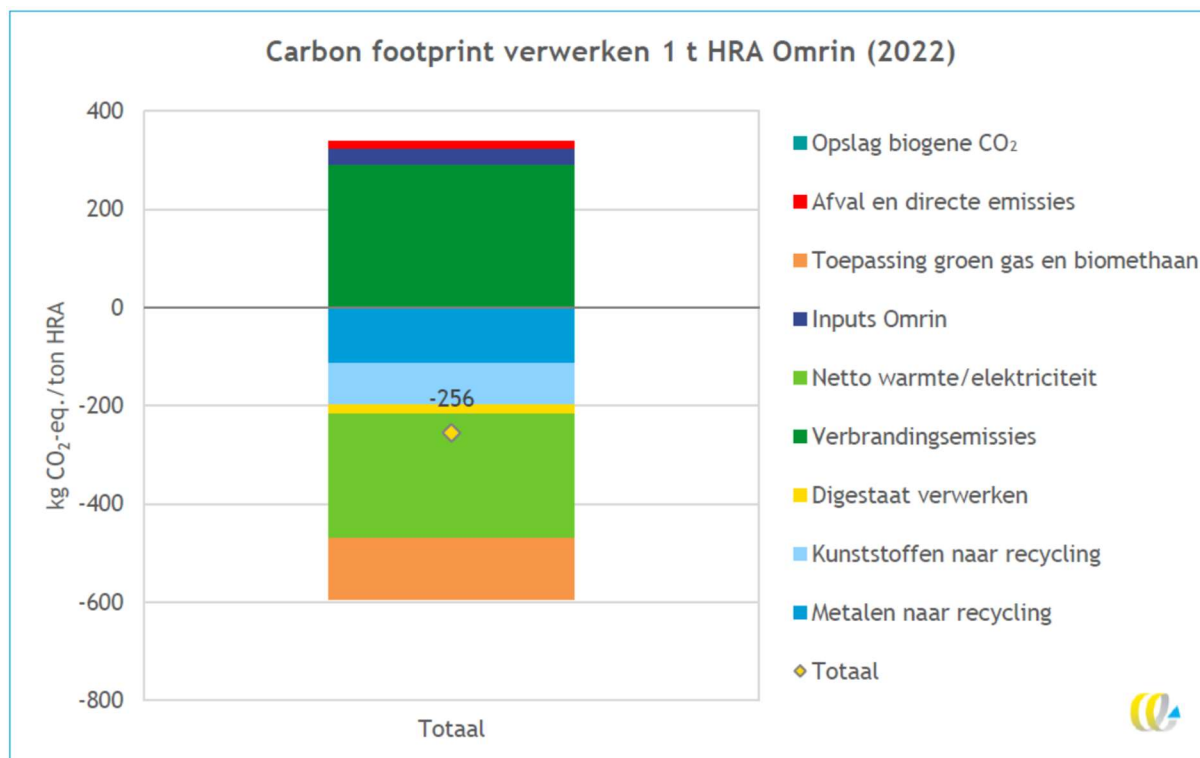
Zoals eerder in dit verslag is vermeld moet Nederland in 2030 55% minder broeikasgassen uitstoten vergeleken met 1990 en het streven is zelfs 60% vermindering, als opmaat naar een volledig klimaatneutraal Nederland in 2050 met een netto uitstoot van nul.

In het afgelopen jaar zijn de resultaten bekend geworden van onafhankelijk onderzoek van bureau CE Delft in opdracht van Omrin naar de CO₂-footprint van het verwerkingsconcept van Omrin. Uitgangspunt in dit onderzoek is de klimaatimpact van de verwerking van één ton huishoudelijk restafval door Omrin, uitgedrukt in kilogram CO₂ per ton huishoudelijk restafval, voor het jaar 2022.

De uitstoot van broeikasgassen bij Omrin wordt voornamelijk veroorzaakt door de REC met ongeveer 300 kg CO₂eq/ton. De verbrandingsgassen die daarbij vrij komen bevatten veel fossiele CO₂.

Het opwekken van warmte en elektriciteit bij de REC, het recycelen van metalen en kunststof verpakkingen en de productie van groen gas zorgen voor een vermeden klimaatimpact van -600 kg CO₂eq per ton huishoudelijk restafval.

Rekening houdend met alle verwerkingscomponenten is de klimaatimpact van de verwerking van één ton huishoudelijk restafval door Omrin per saldo -256 kg CO₂eq per ton. Dit getal is negatief, omdat door ons verwerkingsproces materialen en energie worden teruggewonnen waardoor productie elders wordt vermeden. De vermeden emissies zijn dus groter dan de emissies van het verwerkingsproces zelf. De klimaatimpact van de REC is lager dan de klimaatimpact van een gemiddelde afvalverbrandingsinstallatie in Nederland door het verschil in efficiëntie. Bij de REC wordt in totaal netto meer conventionele energieproductie vermeden. Dit laat onverlet dat in onderzoek is hoe we CO₂-emissiereductie bij de REC kunnen realiseren.

Klimaatimpact van de verwerking van één ton huishoudelijk restafval door Omrin in 2022 (in kg CO₂-eq./ton huishoudelijk restafval)

In 2024 is ruim 77 % van het huishoudelijk afval van onze gemeenten gescheiden (in 2023 was dat bijna 78%; deze percentages zijn gebaseerd op de cijfers van bronscheiding in de Friese gemeenten en de cijfers van nascheiding van alle gemeenten die hun afval bij Omrin laten nascheiden).

De hoeveelheid na bron- en nascheiding resterend brandbaar residu bedroeg in 2024 89 kilogram per inwoner (in 2023: 87 kilogram per inwoner).

Onderdeel van onze strategische acties voor de periode 2025-2029 is het verder verhogen van het scheidingspercentage (inclusief bronscheiding) naar 85% door de gezamenlijke inzet van Omrin en de aangesloten (samenwerkende) gemeenten.

Om het scheidingsrendement met de nascheiding verder te verhogen - zoals aangegeven streven we naar een verhoging van de huidige circa 49% naar circa 60% in de komende jaren - hebben we in het afgelopen jaar verder onderzoek gedaan naar een aangepaste en grootschaliger opzet van de nascheidingsinstallatie op Ecopark De Wierde, gecombineerd met een volledig nieuwe aanvoerbunker. Besluitvorming daarover wordt eind 2025 verwacht.

Onze inspanningen in de afgelopen jaren om het transport van de afvalstromen vanaf milieustraten en overslaglocaties in en buiten Friesland naar onze be- en verwerkingslocaties steeds verder te verduurzamen, hebben ertoe geleid dat we het transport vanaf 2024 volledig fossielvrij kunnen uitvoeren. Als brandstof voor ons rijdend materieel en voor ons chartertransport wordt gebruik gemaakt van groen gas dat uit ons afval wordt geproduceerd en van HVO-diesel (biodiesel). Beide duurzame brandstoffen kunnen op ons eigen tankstation op Ecopark De Wierde worden getankt.

Daarnaast wordt waar mogelijk bij aanschaf van nieuw materieel zoals heftrucks gekozen voor elektrificatie.

Er zijn plannen ontwikkeld voor het realiseren van een laadplein naast de REC, waar grote elektrische voertuigen gebruik van kunnen maken. De werkzaamheden hiervoor zijn in januari 2025 van start gegaan.

We participeren in het Interreg Noordzeeproject InnoWaTr, dat onder andere als doel heeft om de duurzaamheid van de binnenvaart te vergroten en waaraan wordt deelgenomen door ondernemingen, universiteiten, onderzoeksinstituten en samenwerkingsverbanden uit Nederland, Duitsland, België, Frankrijk en Zweden. Voor Omrin ligt de focus op onderzoek naar de haalbaarheid van afvaltransport met behulp van een emissievrije duwboot-binnenvaartcombinatie voor transport en overslag tussen Heerenveen en Harlingen.

Omrin heeft ook in 2024 een grote bijdrage geleverd aan de productie van duurzame energie uit afval in de vorm van gas, stoom en elektriciteit.

Uit de organische fractie is een hoeveelheid van circa 19,5 miljoen m³ biogas geproduceerd (in 2023: circa 19,2 miljoen m³).

Het geproduceerde biogas is opgewerkt tot 1,3 miljoen m³ biomethaan en 11,8 miljoen m³ groen gas (in 2023 0,2 miljoen m³ biomethaan en 12,8 miljoen m³ groen gas).

Het biomethaan wordt geleverd aan het eigen tankstation om te worden ingezet als brandstof voor het rijdend materieel en het groen gas wordt ingevoerd op het aardgasnet.

Voor het ingevoede groen gas worden garanties van oorsprong (GvO's) ontvangen die bijvoorbeeld worden ingezet als brandstof in het wegverkeer.

In het afgelopen jaar zijn afspraken gemaakt met OVEF - de Coöperatie Openbare Verlichting & Energie Fryslân die de inkoop van energie voor haar gemeenten en publieke instellingen regelt - over levering van groen gas door Omrin. Met ingang van 2025 maken deze publieke partijen voor hun gasbehoefte gebruik van groen gas dat door Omrin uit het afval is geproduceerd.

Door verbranding van het niet-herbruikbare brandbaar restafval in de REC hebben wij in 2024 129.800 MWh elektriciteit (dit komt overeen met 70.000 MWh aan groene stroom) en bijna 535.000 MWh aan nuttige warmte geproduceerd in de vorm van stoom geleverd aan Frisia (in 2023 ruim 122.000 MWh elektriciteit en ruim 517.000 MWh stoom).

Om de hoeveelheid duurzame energie uit afval te vergroten is in 2024 verder onderzoek gedaan naar een alternatief voor de geplande digestaatverwerkingsinstallatie in Sappemeer, die vanwege de stikstof-beperkende maatregelen niet haalbaar bleek. Meer duidelijkheid hierover wordt in de loop van 2025 verwacht.

Het voorbereidingstraject voor de geplande gft-vergistingsinstallatie bij de stad Groningen, bedoeld om zelf gft-afval te kunnen gaan verwerken en daarmee duurzame energie te produceren, vergt vanwege toepasselijke regelgeving en beperkingen in verband met netcongestie en stikstof meer tijd dan in eerste instantie was ingeschat.

In de ontwikkeling van Ecopark De Wierde tot 'Werklandschap van de Toekomst' - het meerjarige project om onze bedrijfslocatie te transformeren in een energieneutraal, emissievrij en klimaatadaptief bedrijfsterrein - is in het afgelopen jaar de voorbereiding van start gegaan voor de realisatie van fase 1. Deze fase omvat de landschappelijke inpassing van het Werklandschap van de Toekomst en de uitbreiding aan de noordzijde met een nieuw kantoorgebouw en parkeerfaciliteiten. Hierbij wordt nauw samengewerkt in een werkgroep met (vertegenwoordigers van) omwonenden, Plaatselijk Belang Vegelinsoord, Dorpsbelang Oudehaske, Plaatselijk Belang Haskerdijken/Nieuwebrug, de gemeente Heerenveen, de gemeente De Fryske Marren en een landschapsarchitect.

Na besluitvorming over de hiermee gemoeide investering en afronding van de ruimtelijke procedure is na de zomervakantie van 2024 begonnen met de voorbereidende grond- en bouwwerkzaamheden. Inmiddels is ook de bouwvergunning verleend en is de realisatie van het nieuwe gebouw - met een afmeting van 36 bij 36 meter en twee bouwlagen - gestart. Belangrijke uitgangspunten hierbij zijn gebruikmaking van afval als grondstof en als energie, een ontwerp voor 100% hoogwaardig hergebruik en minimaal energieverbruik, klimaatadaptatie en het bevorderen van biodiversiteit.

In juni 2024 heeft Koningin Máxima op uitnodiging van de Vereniging Circulair Friesland een werkbezoek aan een aantal koplopers in de circulaire economie in Friesland gebracht. Omrin en onze bedrijfslocatie Ecopark De Wierde vormden de aftrap van dit werkbezoek.

In gesprekken aan thematafels heeft de koningin zich uitgebreid laten informeren over onder andere het onderscheidende verwerkingsconcept van Omrin met haar hoge recyclingsniveau, onze ambities om dit niveau nog verder te verhogen, de toekomstige ontwikkeling van Ecopark De Wierde en de samenwerking tussen partijen in het realiseren van een circulaire economie.

De al meer dan 20 jaar door Omrin georganiseerde Himmelwiken waren ook in 2024 weer zeer geslaagd. Aan dit zwerfafvalproject, bedoeld om kinderen bewust te maken van zwerfafval in de eigen woonomgeving en de impact daarvan op het milieu, is in het afgelopen jaar door in totaal bijna 7000 leerlingen deelgenomen van 45 basisscholen in de gemeenten Harlingen, Heerenveen, Leeuwarden, Ooststellingwerf, Opsterland en Waadhoeke deelgenomen.

Een andere succesvolle educatieve rol van Omrin is het regelmatig verzorgen van gastlessen op basisscholen en in de eerste klassen van het voortgezet onderwijs in Friesland en Groningen door een van onze medewerkers onder de naam Meester Pieter.

Voor de gastlessen wordt gebruik gemaakt van verschillende lesprogramma's die variëren per leeftijd en per thema. In 2024 zijn 72 gastlessen gegeven, waarvan 52 met gebruikmaking van VR Experience, voor meer dan 1100 leerlingen.

Voor de master 'Sustainable Entrepreneurship' van de Campus Fryslân (Rijksuniversiteit Groningen), waarvoor onder andere wordt samengewerkt met Omrin, hebben we in het verslagjaar weer gastcolleges verzorgd.

Het is een goed gebruik om groepen die op enigerlei wijze verbonden zijn met (activiteiten van) Omrin op Ecopark De Wierde te ontvangen en hen te informeren over de rol van Omrin in het realiseren van een circulaire economie en onze bijdrage daaraan met onze bedrijfsactiviteiten.

Zo hebben we in het afgelopen jaar vertegenwoordigers en medewerkers van (samenwerkende) gemeenten mogen rondleiden, evenals delegaties van Douwe Egberts en Nestlé (in verband met onze nascheiding van aluminium koffiecups uit het restafval) en gasten uit Finland (afkomstig uit een regio waar een innovatief circulair businesspark wordt ontwikkeld).

In juni was Omrin gastheer en samen met de NVRD mede-organisator van het NVRD-jaarcongres.

Op verschillende plekken in Leeuwarden werden bijeenkomsten en vergaderingen gehouden, gecombineerd met rondleidingen op Ecopark De Wierde en bij de Recycle Boulevard van Stichting Omrin Estafette. Thema van het jaarcongres was: Data & Innovatie - Fan Tinken Nei Dwaan.

Met meer dan 375 deelnemers was dit een zeer geslaagd evenement.

De mede door Omrin in 2016 opgerichte Vereniging Circulair Friesland, waarvan inmiddels meer dan 180 bedrijven, onderwijsinstellingen, gemeenten en andere overheidsorganisaties lid zijn, werd in het afgelopen jaar genomineerd voor de landelijke duurzaamheidsprijs van de Trouw Duurzame 100.

In de categorie 'Afval en hergebruik' eindigde de Vereniging Circulair Friesland op de eerste plek, met een negentiende plek in de overall lijst van 100.

De Stichting Samen Circulair Heerenveen, een initiatief van het bedrijfsleven in Noord-Nederland met Omrin als een van de oprichters, gebruikt sport als podium om te versnellen naar een circulaire economie. Het stadion van SC Heerenveen fungeert als de circulaire huiskamer van de stichting. In het afgelopen jaar zijn over de circulaire thema's en implementatie daarvan diverse activatiesessies en bijeenkomsten gehouden.

Bedrijfsvoering Ecopark De Wierde

Op Ecopark De Wierde worden alle bedrijfsactiviteiten uitgevoerd die te maken hebben met het scheiden en bewerken van recyclebare afvalstromen tot secundaire grondstoffen, het vergisten van organisch afval tot biogas, de productie van groen gas en het storten van afval.

Het enkele jaren geleden door ons gestelde doel om in 2024 300.000 ton huishoudelijk afval in onze nascheidingsinstallatie te verwerken, hebben we weten te realiseren: van 259.000 ton in 2021 (het begin van de onlangs afgelopen strategieperiode) naar ruim 310.000 ton aan het einde van deze periode.

Daarmee is de maximale technische capaciteit van de installatie benut.

Dit resultaat hebben we bereikt door vergaande efficiëntie in het productieproces, technische aanpassingen en effectief onderhoudsmanagement.

De installatie voor de vergisting van het organisch materiaal tot biogas en de installatie voor het opwerken van het biogas tot groen gas functioneerden in het afgelopen jaar goed. Er hebben zich in beide installaties geen noemenswaardige storingen voorgedaan.

In de eerste maanden van 2024 is een nieuw opslagterrein van circa 14.000 m² aan de oostkant van Ecopark De Wierde gerealiseerd. Dit terrein is bedoeld voor de tijdelijke opslag van RDF-balen (het afval dat uit de scheidingsinstallatie over blijft om te worden verbrand).

In het najaar is een nieuwe biofilterinstallatie in gebruik genomen (circa 50 meter lang en 10 meter breed) waarmee de lucht uit de vergistingsinstallatie wordt gefilterd en geuroverlast tot een minimum wordt beperkt.

Na afronding van de vergunningprocedures in het voorjaar van 2024 is in juli van het afgelopen jaar gestart met de bouw van de vierde vergistingsreactor op Ecopark De Wierde.

Door deze uitbreiding van de bestaande drie reactoren wordt 42.000 ton extra vergistingscapaciteit gerealiseerd voor het organisch materiaal dat in de daaraan voorafgaande processen uit het huishoudelijk restafval wordt gehaald.

Waar de drie bestaande reactoren volgens een zogenoemd nat vergistingssysteem werken, is het proces van de vierde reactor gebaseerd op droge vergisting. Belangrijke voordelen hiervan zijn onder andere minder energieverbruik en een hogere bedrijfszekerheid.

De nieuwe reactor zal naar verwachting eind 2025 in gebruik worden genomen.

Met de nascheidingsinstallatie en de vergistingsinstallatie op Ecopark De Wierde worden kunststof verpakkingsafval, drankenkartons, minerale stromen, metalen en organisch materiaal gescheiden. Uit de organische natte fractie wordt vervolgens biogas gewonnen en wordt een deel van het residu als biobrandstof ingezet in de energiesector.

In het afgelopen jaar hebben wij in totaal 49% aan recyclebare en nuttig toepasbare deelstromen uit het huishoudelijk restafval gehaald (in 2023: 49,3%). Binnen de totale hoeveelheid door ons verwerkt huishoudelijk restafval is over 2024 de volgende onderverdeling van toepassing:

- 19,5% materiaalhergebruik (kunststoffen, drankenkartons, metalen en zand/inert);
- 29,5% nuttige toepassing organische natte fractie (biogas en biogranulaat);
- 44,8% verbranding met energierugwinning (R1);
- 6,2% verwijdering (verbranding D10 en storten).

Het percentage kunststoffen wordt nadelig beïnvloed door het ontbreken van afzetmogelijkheden voor PET-schalen.

Afvalsturing Friesland exploiteert samen met de publieke bedrijven HVC en Midwaste de bij Ecopark De Wierde gevestigde kunststoffsorteerinstallatie (KSI).

In de KSI worden de nagescheiden kunststoffen en drankenkartons en de brongescheiden kunststofstromen gesorteerd in kunststof monostromen, die zoveel mogelijk als grondstof worden afgezet voor de productie van nieuwe kunststof producten.

De output van de KSI bestaat uit PET-flessen, polyethyleen (PE), polypropyleen (PP), folies, mix-kunststoffen, non-ferro (aluminium), fijn ijzer, metalen, tetra (drankkartons) en PET-schalen. Verder levert het sorteerproces een residustroom (grof, middel en fijn) op, waarvan het fijne residu door Omrin wordt vergist en de overige twee residufracties worden verbrand.

In totaal heeft de KSI in het afgelopen jaar ruim 81.000 ton aan aangevoerde bron- en nagescheiden kunststoffen en drankenkartons verwerkt (in 2023: ruim 74.500 ton), waarmee de beschikbare verwerkingscapaciteit maximaal is benut. In de installatie zijn enkele (deels vervangings)investeringen gedaan.

Binnen de afvalhiërarchie voor het beheer van afvalstoffen die op basis van de Wet milieubeheer in LAP3 is uitgewerkt, is het storten van afval waarvoor geen beter verwerkingsalternatief beschikbaar is de laatst overblijvende optie.

Op Ecopark De Wierde beschikken wij over een stortplaats waarmee wij binnen de hiervoor genoemde beleidskaders een passende en verantwoorde oplossing bieden voor onder andere asbesthoudend afval, grondreinigingsresiduen en verontreinigde grond en bagger.

De hoeveelheid in het verslagjaar op Ecopark De Wierde gestort afval was in het afgelopen jaar hoger dan in 2023. Wij monitoren de hoeveelheid te storten afval nauwgezet om voldoende stortcapaciteit in de komende jaren te kunnen behouden.

Een gedeelte van de stortplaats is in de tweede helft van het verslagjaar voorzien van een eindafdichting aan de bovenkant. Deze afdichting is opgebouwd uit een minerale laag (kleiachtig materiaal), HDPE-folie, drainagematten en een laag grond die wordt ingezaaid met gras waarop schapen kunnen grazen.

Bedrijfsvoering REC Harlingen

Alle brandbaar afval dat niet kan worden benut als (recyclebare) grondstof en niet geschikt is voor de productie van groen gas, wordt in de REC door verbranding omgezet in energie in de vorm van stoom en elektriciteit. De stoom wordt aan het naburige zoutproductiebedrijf Frisia geleverd en de via turbines geproduceerde elektriciteit wordt via het openbaar net afgezet.

In totaal is in 2024 circa 264.000 ton afval in de REC verwerkt.

Elk jaar wordt de REC gedurende een aantal weken stilgelegd voor het uitvoeren van gepland grootschalig onderhoud. In het afgelopen jaar heeft dit onderhoud plaatsgevonden gedurende de gehele maand maart.

Tijdens deze onderhoudstop zijn met de inzet van een groot aantal externe medewerkers van gespecialiseerde bedrijven onder andere gedeelten van de wanden van de verbrandingsketel vervangen, is nieuw vuurvast tegelwerk aangebracht, is de verbrandingsketel gereinigd, zijn gedeelten van het verbrandingsrooster vervangen, is een nieuwe kraanstoel met besturing geïnstalleerd, is een aantal filters in het doekenfilter vervangen en is nieuwe soft- en hardware voor emissieregistraties geïnstalleerd.

De REC is in 2024 slechts één keer ongepland uit bedrijf geweest vanwege een ketellekkage, na een storingsvrije periode van 422 dagen. De herstelwerkzaamheden en vervolgens het weer opstarten van de installatie konden binnen drie dagen worden afgerond.

Per saldo had de REC in 2024 te maken met 7,5 storingsuren, waarmee ruimschoots binnen het vergunde maximum van 60 storingsuren per jaar is gebleven. Tijdens de storingen heeft zich nagenoeg geen overlast voor de omgeving voorgedaan.

Sinds de operationele ingebruikname van de REC in 2011 worden jaarlijks metingen uitgevoerd op verschillende meetpunten in de omgeving van de REC, met als doel het vroegtijdig signaleren van mogelijk nadelige effecten van de emissies van de installatie. Voor het bepalen van de gehalten aan cadmium, kwik en PAK's worden bladgroenten gebruikt, voor het bepalen van dioxineverbindingen en dioxine-achtige PCB's wordt koemelk bemonsterd en via het gras worden fluoridegehalten gemonitord. In april 2024 is de rapportage gepubliceerd van het in opdracht van LTO Noord uitgevoerde biomonitoringonderzoek in 2023. Als belangrijke conclusies worden vermeld:

- evenals in de voorgaande jaren zijn er geen aanwijzingen gevonden dat de emissies van de REC van invloed zijn geweest op de kwaliteit van agrarische gewassen en producten in de omgeving van de installatie;
- ten opzichte van de nulmeting in 2010, toen er nog geen REC-emissies waren, is afgezien van kleine fluctuaties tussen jaren geen sprake van een eenduidig dalende of stijgende trend;
- de dioxine en dioxine-achtige PCB-gehalten in koemelk bleven ruim beneden de maximaal toelaatbare gehalten en er is geen sprake geweest van een potentieel risico met betrekking tot de consumptiekwaliteit van de onderzochte koemelk.

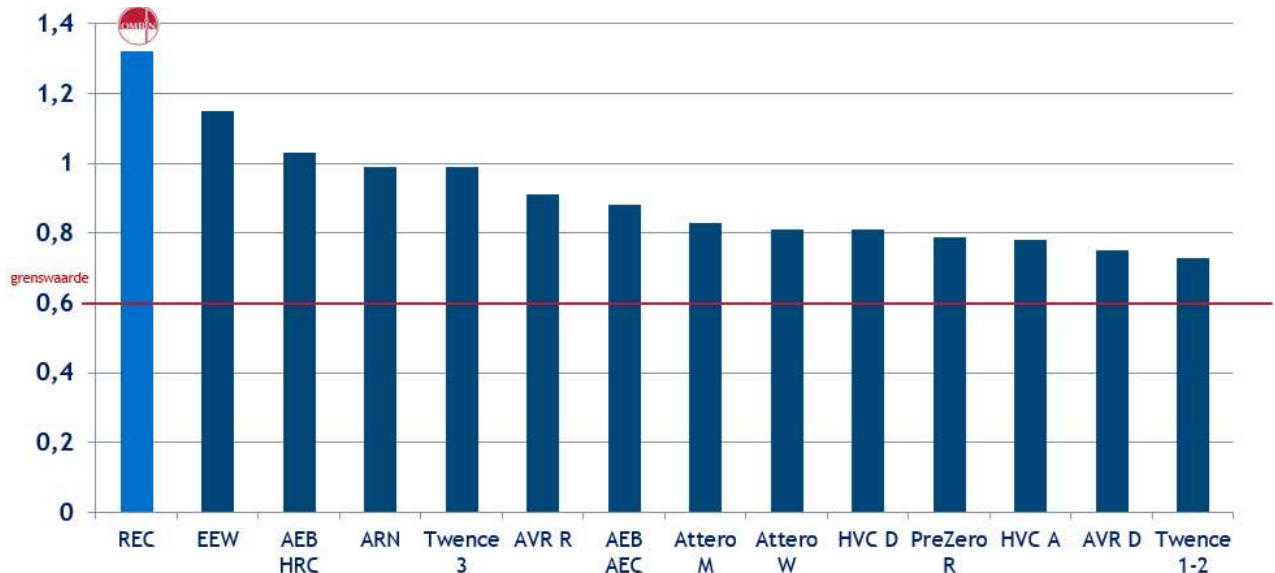
In de rapportage wordt de specifieke waarnemingen verder uitgewerkt en in de context geplaatst.

(zie: <https://www.omrin.nl/media/okhmtfua/rec-biomonitoring-jaarrapport-2023-wpr-rapport-1335.pdf>)

De verbrandingsinstallaties waar huishoudelijk afval wordt verbrand (AVI's) kunnen de status van 'installatie voor nuttige toepassing' krijgen (de R1-status) als ze voldoende energie-efficiënt zijn. In de EU-Kaderrichtlijn afvalstoffen is vastgelegd hoe deze energie-efficiëntie wordt bepaald.

Het energierendement van de Nederlandse AVI's wordt regelmatig opnieuw beoordeeld. Uit de toetsing die begin 2024 is uitgevoerd (over 2022) blijkt dat alle installaties blijven voldoen aan de voorwaarden voor de R1-status.

Onze REC in Harlingen is met een R1-waarde van 1,32 opnieuw de installatie met het hoogste energierendement van alle AVI's (gelijk aan de waarde bij de vorige toetsing), zoals weergegeven in onderstaande grafiek (bron: <https://lap3.nl/lap/achtergronddocumenten/status-avi-r1-d10/statusbepaling-avi-basis-kaderrichtlijn/>):

Een van onze strategische acties voor de strategieperiode 2025-2029 richt zich op het verlagen van de CO₂-voetafdruk van Omrin door het afvangen van CO₂ bij de REC, dit in combinatie met opslag van de afgevangen CO₂ (CCS: carbon capture & storage) of nuttige toepassing (CCU: carbon capture & utilization).

Op basis van de uitkomsten van verkennend onderzoek door adviesbureau Water & Energy Solutions in 2024 is besloten tot vervolgonderzoek naar de mogelijkheden voor CO₂-afvang bij de REC in combinatie met liquefactie (omzetting gas in vloeistof), afvoer en opslag.

Belangrijke aandachtspunten in dit verband zijn onder andere de huidige energie-efficiëntie van de REC en de impact van CO₂-afvang op de bestaande energieafzet, afvang van fossiele én biogene CO₂, afzet van de afgevangen CO₂, subsidiemogelijkheden, de met CCS gemoeide zeer grote investeringen en de effecten hiervan voor de kostprijs in samenhang met de CO₂-heffing.

Kwaliteit, arbo, veiligheid en milieu (KAVM)

Omrin werkt met een gecertificeerd en geïntegreerd managementsysteem voor de normen ISO 9001 (kwaliteit), ISO 14001 (milieu) en ISO 45001 (gezond en veilig werken). Hiermee worden risico's op de betreffende onderdelen geïdentificeerd en waar mogelijk voorkomen, worden restrisico's beheerst en worden (bedrijfs)processen continu verbeterd.

In het voorjaar van 2024 heeft Bureau Veritas de jaarlijkse externe audit uitgevoerd bij de REC in Harlingen, bij de milieustraten, bij de bedrijvengroepen Recycling en Commercie & Logistiek en bij de directie en de afdelingen HR, ICT, communicatie en KAVM.

Tijdens deze auditronde is naast twee niet-kritische tekortkomingen één kritische tekortkoming geconstateerd. Voor de jaarlijkse inspectie van de vloeistofdichte vloeren op Ecopark De Wierde, als onderdeel van het zes jaar geldige certificaat van dichtheid, was geen checklist ingevuld.

Voor de geconstateerde tekortkomingen is een oorzaakanalyse gemaakt en zijn corrigerende maatregelen getroffen, die vervolgens door Bureau Veritas zijn geaccordeerd.

Positieve punten die uit de audit naar voren kwamen waren de toenemende uniformiteit in werkwijze (de beleids-RI&E, het centraal locatiereglement, het in kaart brengen van de risico's van gevaarlijke stoffen), de aandacht voor actualisering en vindbaarheid van KAVM- en HR-documenten, het hoge niveau van meldingen van gevaarlijke situaties en bijna-ongevallen, de uitvoering op de milieustraten, de orde en netheid bij de REC en de aandacht voor fysieke belasting en goed materieel bij de bedrijvengroep Commercie & Logistiek.

Na een geslaagde follow-up na een hercertificeringsaudit in het najaar van 2024 vanwege de in maart 2025 aflopende certificaten voor de hiervoor genoemde normen, is positief geadviseerd over de afgifte van nieuwe certificaten.

In december 2024 is een externe audit gehouden voor de certificering van Omrin voor informatie-beveiliging volgens de nieuwe norm ISO27001:2022.

De focus bij deze normering ligt op vertrouwelijkheid (garanderen dat informatie alleen toegankelijk is voor daartoe geautoriseerde personen), integriteit (waarborgen van de accuraatheid en volledigheid van informatie en informatieverwerkingsmethoden) en beschikbaarheid (garanderen dat geautoriseerde gebruikers toegang hebben tot informatie en de daarmee verbonden middelen wanneer dit nodig is). In 2024 is het traject van bewustwording van het belang van de noodzaak van digitale veiligheid onder de medewerkers van Omrin gecontinueerd door middel van de NanoLearning-leermethode en phishing-tests.

Met behulp van ons ongevalregistratiesysteem (OGR) kunnen medewerkers gevaarlijke situaties en (bijna-)ongevallen op de werkvloer melden. Deze meldingen zijn van groot belang voor een veilige werksituatie en geven inzicht in trends over de bedrijfsveiligheid bij Omrin. Op basis van de meldingen worden structurele maatregelen getroffen om de veiligheid op een zo hoog mogelijk niveau te brengen en te houden. Het hoge aantal meldingen (bijna 1.000 in 2024) bevestigt het toenemende veiligheidsbewustzijn onder onze medewerkers, hetgeen essentieel is voor het realiseren van de door ons gewenste proactieve veiligheidscultuur.

Een belangrijke stap daarin zijn de plannen van aanpak met actiepunten die door de bedrijvengroepen zijn opgesteld naar aanleiding van het laatstgehouden onderzoek naar de veiligheidscultuur binnen Omrin (in 2023). Deze zijn gebundeld in een integraal plan van aanpak voor versterking van de veiligheidscultuur, waarvan de uitvoering en voortgang wordt bewaakt door een intern projectteam onder leiding van de KAVM-concerncoördinator.

In februari 2025 is een nieuw veiligheidscultuuronderzoek gehouden. Uit de resultaten daarvan moet blijken in hoeverre de gewenste stap naar een proactieve veiligheidscultuur (trede 4 op de veiligheids-cultuurladder) is gerealiseerd.

Tijdens de landelijke Week van de Veiligheid die wordt geïnitieerd door de Stichting Arbocatalogus Afvalbranche, hebben wij aandacht besteed aan het elkaar aanspreken op veilig werken, het werken met een LMRA-kaart (Laatste Minuut Risico Analyse) voordat met werkzaamheden wordt begonnen en de gezamenlijke verantwoordelijkheid om ongevallen te voorkomen.

Uitgangspunt binnen Omrin blijft onverminderd: we werken veilig of we werken niet!

Werken bij Omrin

Onderdeel van de overkoepelende strategische uitgangspunten In de strategie 2025-2029 van Omrin is aantrekkelijk werkgeverschap van Omrin. Doel is dat Omrin zich als aantrekkelijk werkgever verder ontwikkelt in de komende jaren.

Als succes op dit vlak in 2029 is gedefinieerd: “medewerkers zijn betrokken, bevlogen en trots om bij Omrin te werken. Omrin is een zeer aantrekkelijke, mensgerichte werkgever door het aanbieden van uitdagend en zinvol werk, een positieve werkcultuur, ruime ontwikkelingsmogelijkheden en goede arbeidsvoorwaarden.”

Per bedrijvengroep wordt gewerkt aan strategische (ontwikkelingsgerichte) personeelsplannen met aandacht voor instroom/doorstroom/uitstroom, kennisborging, ontwikkeling van de medewerkers, een toekomstbestendige werkorganisatie en duurzame inzetbaarheid.

Het belang hiervan wordt bevestigd door de steeds krappere wordende arbeidsmarkt, met name voor het invullen van technische functies en het aantrekken van operators, en door de snelle ontwikkelingen op het gebied van artificiële intelligentie (AI) en digitalisering.

Met een effectieve recruitmentstrategie slagen we er nog steeds in om de diverse vacatures in ons bedrijf op het gewenste kwaliteitsniveau in te vullen. We zetten daarvoor een eigen recruiter in met veel aandacht voor het onboardingsproces.

Tegelijkertijd willen we leren van het vertrek van medewerkers naar andere bedrijven en organisaties, reden waarom ook de nodige energie in exitgesprekken als onderdeel van het offboardingsproces wordt gestoken.

Omrin participeert als deelnemer in de Noordelijke Productiviteitsalliantie in de campagne ‘MAAK HET in de industrie van Noord-Nederland’ die in het voorjaar van 2024 van start is gegaan. Doel van deze campagne is het imago van de Noord-Nederlandse industrie als potentiële werkgever systematisch te versterken.

Ook op kleinere schaal dragen we Omrin als aantrekkelijk (toekomstig) werkgever uit en willen we potentiële werknemers enthousiasmeren. Dat doen we onder andere door deelname aan Bedrijven Doe Dagen in het voortgezet onderwijs, het organiseren van een techniekevent op Ecopark De Wierde, theoretische en praktische gastlessen op technisch gebied in combinatie met een rondleiding bij de REC en een bliksemstage voor vmbo-leerlingen op het hoofdkantoor van Omrin.

Bij de werving van nieuwe medewerkers houden we ook rekening met de streefcijfers en ons plan van aanpak op grond van de wettelijke regeling dat grote (niet-beursgenoteerde) vennootschappen - waartoe ook Afvalsturing Friesland NV behoort - streefcijfers en plannen van aanpak moeten opstellen voor de man/vrouw-diversiteit in het bestuur en de subtop.

Omdat bij Afvalsturing Friesland één statutair bestuurder in functie is, geldt overeenkomstig de wettelijke regels dat voor het bestuur geen streefcijfer voor een evenwichtiger samenstelling kan en hoeft te worden vastgesteld.

Als subtop is bij Afvalsturing Friesland gedefinieerd de medewerkers die binnen de groep van het strategisch management vallen. Dat zijn op dit moment 29 mannen en 4 vrouwen.

Wij streven er naar om uitgaande van circa 10% verloop per jaar, bij vacatures in deze groep jaarlijks steeds tenminste twee vrouwen aan te nemen en één man. Hiermee willen we toegroeien naar een evenwichtiger man/vrouw-verdeling in de subtop van Afvalsturing Friesland. Dit laat onverlet dat het werkelijke verloop (veel) lager kan zijn.

De gewenste bedrijfsbrede evenwichtiger verhouding tussen mannen en vrouwen komt onder andere tot uiting in onze campagnes op het gebied van arbeidsmarktcommunicatie waarin vrouwen in woord en beeld zichtbaar zijn, evenals bij het gebruik van social media en de website 'Werken bij Omrin' en in de samenstelling van selectiecommissies voor in te vullen vacatures.

Sinds 2024 neemt Omrin deel aan een onderzoek van expertisecentrum VHTO. VHTO voert een project uit, gesteund door het ministerie van SZW en sociale partners, om vrouwen in de techniek te stimuleren en te behouden. Onderdeel van dit onderzoek is een analyse van instroom, behoud en uitstroom van vrouwen bij Omrin en het houden van interviews met diverse betrokkenen in het bedrijf. Op basis van de uitkomsten en aanbevelingen zal een plan van aanpak worden opgesteld.

De Wet bescherming klokkenluiders verplicht de werkgever een procedure op te stellen voor het melden van (het vermoeden van) een misstand. Overeenkomstig het advies van het zelfstandig bestuursorgaan Huis voor Klokkenluiders heeft Omrin er voor gekozen om een brede meldregeling op te stellen waaronder niet alleen misstanden vallen, maar ook integriteitschendingen en onregelmatigheden.

Als sprake is van (het vermoeden van) een misstand, schending of onregelmatigheid kan daarover een melding worden gedaan bij de vertrouwenspersonen van Omrin, bij de functionaris gegevensbescherming (ingeval van privacyschendingen en datalekken) en bij het onafhankelijke meldpunt van Omrin dat op 1 januari 2024 van start is gegaan.

In het voorjaar van 2024 is in een aantal sessies voor leidinggevenden en adviseurs de workshop 'het vertrouwelijke gesprek' gehouden, gecombineerd met een presentatie over het integriteitsprotocol, de meldregeling en het meldpunt van Omrin.

Het verzuim bij Afvalsturing Friesland (inclusief dochterbedrijven) is in het afgelopen jaar gedaald tot 3,6% (in 2023: 4,4%). Dit betekent dat de dalende trend die zich na 2022 aftekende, wordt voortgezet. Een gedeelte van het verzuim blijft langdurig en niet-werkgerelateerd van aard, maar dit laat onverlet dat ons duurzaam inzetbaarheidsbeleid vruchten afwerpt, zowel in preventieve zin als bij terugkeer vanuit ziekte in het werk. De inspanningen van onze eigen preventie- en verzuimadviseur en van onze externe inzetbaarheidspecialisten dragen hier in belangrijke mate aan bij.

In maart 2024 is tussen de betrokken cao-partijen overeenstemming bereikt over de nieuwe cao Grondstoffen, Energie en Omgeving (GEO) met als ingangsdatum 1 april 2024.

In deze cao, met een looptijd tot en met 31 maart 2026, is een loonsverhoging van 5,5% per 1 april 2024 overeengekomen en een loonsverhoging van 3,5% per 1 januari 2025, naast afspraken over andere onderwerpen.

Naar verwachting zal in 2025 het personeelsbestand licht blijven groeien.

Ondernemingsraad

In 2024 hebben de ondernemingsraad en de algemeen directeur als bestuurder van Afvalsturing Friesland zeven overlegvergaderingen gehouden. Het jaar is zoals gebruikelijk begonnen met de overlegvergadering waarin aan de hand van de jaarplannen van de verschillende bedrijvengroepen van gedachten wordt gewisseld over de algemene gang van zaken van de onderneming. Ook de commissaris die op voordracht van de ondernemingsraad is benoemd (de heer Wigboldus) heeft deelgenomen aan dit zogenoemde artikel 24 WOR-overleg.

Onderdeel van dit overleg is het evalueren van de samenwerking tussen de ondernemingsraad en de bestuurder.

Gedurende het verslagjaar is in de overlegvergaderingen over diverse onderwerpen gesproken.

Zo kwamen onder andere aan de orde de strategie van Omrin voor de periode 2025-2029, het duurzaam inzetbaarheidsbeleid en de BHV-organisatie.

Ook zijn adviesaanvragen over de herfinanciering en over de nieuwbouw op Ecopark De Wierde behandeld.

Verder zijn instemmingsaanvragen besproken over de regeling voor consignatie/storingsdienst/slaapuren, over het basiscontract voor de arbodienst, over het verzuimprotocol, over de inzet van nieuwe vertrouwenspersonen en over het uitvoeren van preventief medische onderzoeken.

Het bestuur van de ondernemingsraad overlegt periodiek met de KAVM-directievertegenwoordiger en de KAVM-concerncoördinator over veiligheid.

In verband met pensionering van een van de leden van de ondernemingsraad is eind 2024 een nieuw lid namens de bedrijvengroep Afval & Energie toegetreden, als uitkomst van de daarvoor gehouden verkiezing waarbij zes medewerkers zich kandidaat hadden gesteld.

Hoofdpijnen financiële ontwikkelingen

Ten opzichte van 2023, toen een omzet werd behaald van € 162,1 miljoen, is de omzet in 2024 met een bedrag van € 3,0 miljoen gestegen tot € 165,1 miljoen.

De belangrijkste oorzaken van deze stijging zijn de hogere omzet uit de verwerking van het afval (door meer verwerkte en gestorte tonnen afval) en de hogere omzet uit grondstoffen zoals papier en metalen (door grotere hoeveelheden en hogere prijzen).

Tegenover deze hogere omzet staat een verdere kostenstijging van € 146,1 miljoen in 2023 naar € 153,7 miljoen in 2024, met name door hogere personeelskosten (personeelsuitbreiding en cao-loonsverhoging) en hogere kosten van uitbesteed werk en andere externe kosten (verwerkingskosten, inhuur transport en inhuur personeel).

Per saldo leidt het vorenstaande tot een gerealiseerd netto concernresultaat van € 7,1 miljoen. Dit betekent een aanzienlijke resultaatdaling ten opzichte van 2023, toen een uitzonderlijk hoog resultaat van € 10,3 miljoen werd gerealiseerd door met name de hoge omzet uit energie als gevolg van de hoge energieprijzen.

In 2024 is voor de be- en verwerking van het huishoudelijk restafval een verwerkingstarief van € 75 per ton in rekening gebracht (met een uniform tarief van € 88 per ton).

Als onderdeel van de begroting van Afvalsturing Friesland voor 2025 hebben de aandeelhouders in juni 2024 het uniform tarief voor het huishoudelijk restafval vastgesteld op een bedrag van € 90 per ton met een poorttarief voor de verwerking van € 77 per ton in 2025. Ten opzichte van 2024 betekent dit een uit de kostenontwikkelingen voortvloeiende stijging met € 2 per ton.

Rekening houdend met de financiële soliditeit van ons bedrijf, mede door het resultaat over 2023, en ons investeringsprogramma is bij de begrotingsbehandeling medio 2024 aangegeven dat er ook in 2025 (evenals in 2023 en 2024) financiële ruimte is voor een korting op het uniform tarief en poorttarief voor het in 2024 aangeleverde huishoudelijk restafval. Omdat deze korting wel leidt tot een lager dan gewenst begroot resultaat in 2025, is het bedrag van de korting ten opzichte van de twee voorgaande jaren gehalveerd tot € 5 per ton. Per saldo betekent dit dat de gemeenten in 2025 een verwerkingstarief van € 72 per aangeleverde ton huishoudelijk restafval betalen.

Het uniform tarief voor het gft-afval bedroeg in 2024 € 85,00 per ton. Als onderdeel van de begroting voor 2025 hebben de aandeelhouders het uniform tarief voor het gft-afval voor 2025 vastgesteld op een bedrag van € 87,00 per ton. Deze verhoging met € 2 per ton vloeit voort uit de geïndexeerde kosten voor de door derden uitgevoerde gft-verwerking.

Het tarief van de afvalstoffenbelasting over het verbranden en het storten van afval bedroeg in 2024 € 39,23 per ton. Omdat het huishoudelijk restafval bij Afvalsturing Friesland niet integraal wordt verbrand maar eerst wordt nagescheiden, betaalden de aandeelhoudende (samenwerkende) gemeenten die hun huishoudelijk restafval door Afvalsturing Friesland laten nascheiden in 2024 een toeslag van € 20,45 per ton in plaats van het hiervoor genoemde belastingtarief.

Voor onze gemeenten die hebben gekozen voor nascheiding betekende dit een voordeel dat in 2024 is toegenomen tot een bedrag van € 18,78 per ton ten opzichte van integrale doorberekening van de afvalstoffenbelasting voor het verbranden van afval.

Het balanstotaal is per einde 2024 gestegen tot een bedrag van € 215 miljoen (in 2023: € 185 miljoen).

Deze stijging is met name het gevolg van investeringen (waaronder de in aanbouw zijnde vierde vergistingsreactor op Ecopark De Wierde) waarvoor externe financiering is aangetrokken (die mede is bestemd voor investeringen in 2025 en 2026 met daardoor een stijging van de liquiditeitspositie).

Dit resulteert in een daling van de solvabiliteit (groepsvermogen/balanstotaal) over 2024 tot 38,8% (in 2023: 42,5%).

Eind 2024 heeft langjarige herfinanciering van een groot gedeelte van de lopende leningen plaatsgevonden. In de hierover gemaakte afspraken wordt ook rekening gehouden met nieuwe projecten.

Afvalsturing Friesland voert een beleid om haar renterisico's die voortkomen uit de afgesloten leningen te beperken door onder andere deels vaste rentes af te spreken.

Belangrijkste risico's

De belangrijkste risico's voor de vennootschap zijn de technische beschikbaarheid van onze kapitaalintensieve installaties, de beschikbaarheid van afval en de ontwikkelingen op de energie-markt. Langdurige stilstand, onvoldoende beschikbaarheid van afval of dalende energieprijzen kunnen een grote impact hebben op het resultaat van Afvalsturing Friesland.

Door het uitvoeren van (preventieve) onderhoudsprogramma's wordt ongeplande stilstand van onze installaties zoveel mogelijk voorkomen en moet een zo hoog mogelijk niveau van operationele beschikbaarheid worden gerealiseerd.

De contracten van Afvalsturing Friesland voor de levering van afval hebben in de meeste gevallen een meerjarig karakter. Er is continu aandacht voor een optimale afstemming van de afvalportefeuille voor de korte en lange termijn op de capaciteit van de installaties.

Tenslotte worden de ontwikkelingen op de energiemarkt gevolgd en zijn zowel contractueel als door middel van subsidies maatregelen getroffen om de risico's van onverwachte fluctuaties te voorkomen.

Daarnaast kan sprake zijn van frauderisico's (zoals opzettelijke misleiding om onrechtmatig voordeel te behalen, het onrechtmatig onttrekken of doen toevloeien van waarden aan de vennootschap of frauduleuze financiële verslaggeving).

Afvalsturing Friesland hanteert diverse (interne) beheersingsmaatregelen om frauderisico's zoveel mogelijk uit te sluiten en te mitigeren. Hieronder vallen overkoepelende beheersmaatregelen die het risico op materiële fraude ondervangen, het toepassen van het integriteitsprotocol met inzet van een meldpunt waar onder andere niet-integer gedrag kan worden gemeld en de toepassing van functiescheiding (bij onder andere uitgaande geldstromen). Waar nodig worden maatregelen getroffen om de interne beheersing te verbeteren.

Op basis van het voorgaande kan worden gesteld dat de belangrijkste risico's beheersbaar zijn en in lijn zijn met het gewenste risicoprofiel van de onderneming.

Op basis van de ontwikkelingen in 2024, het positieve resultaat over 2024 en de huidige financiële positie is het risico dat niet aan verplichtingen kan worden voldaan zeer beperkt.

Er zijn geen twijfels over het voortzetten van de activiteiten onder het continuïteitsbeginsel.

Ten slotte

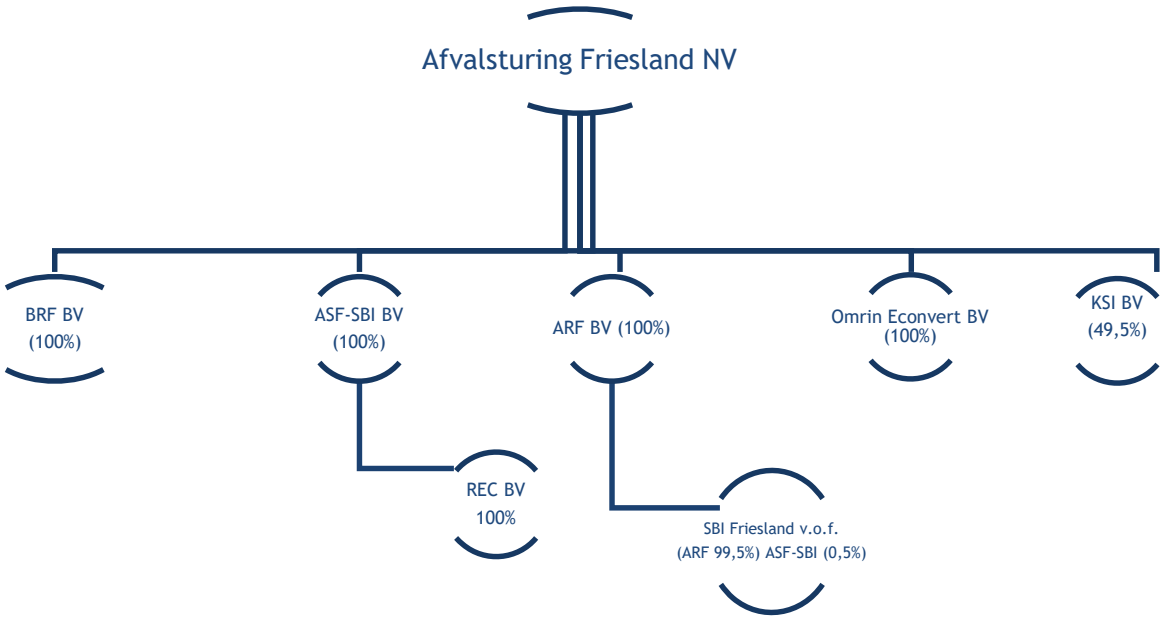
De strategie van Omrin voor de periode 2025-2029 was in het afgelopen jaar een regelmatig terugkerend thema, met aandacht voor wat door ons bedrijf samen met onze stakeholders in de afgelopen jaren is gerealiseerd, maar belangrijker nog: welke (nieuwe) uitdagingen willen we in de komende jaren oppakken om een substantiële bijdrage te leveren aan de totstandkoming van een circulaire economie.

Dat blijven we doen door actief samen te werken met onze gemeenten, met andere overheden, met het bedrijfsleven en met (onderwijs)instellingen en door de dagelijkse inzet van onze betrokken en bevlogen medewerkers. Als circulair partner, voortrekker en initiator.

Omrin inspireert en doet: voor een schone en duurzame wereld. Samen maken we het verschil!

ir. J.W.G. Vernooij, algemeen directeur

Juridische structuur Afvalsturing Friesland NV

Kerngegevens en kengetallen

	2024	2023	2022	2021	2020
Uniforme tarieven (in €)					
Restafval	78,00	72,00	80,00	80,00	80,00
Gft-afval	85,00	78,50	76,50	75,50	63,50
Verwerkte hoeveelheden (x 1.000 ton)					
Restafval	346	325	319	296	296
Gft-afval	117	116	110	103	96
Bedrijfsafval	129	126	109	85	78
Overige categorieën afval	264	244	195	210	284
	856	811	733	694	754
Financiële kengetallen (x € 1.000)					
Omzet	165.121	162.066	150.158	132.181	126.068
Resultaat	7.130	10.322	7.870	4.936	5.176
Groepsvermogen	83.562	78.528	70.303	64.757	61.055
Balanstotalen	215.256	184.894	189.444	193.194	193.825
Aantal werknemers					
Mannen	259	242	247	232	219
Vrouwen	49	47	46	39	36

Geconsolideerde balans per 31 december 2024 na resultaatbestemming

	31 december 2024		31 december 2023	
	€1.000	€1.000	€1.000	€1.000
Actief				
Vaste activa				
Materiële vaste activa	152.880		148.722	
Financiële vaste activa	2.345		2.143	
		155.225		150.865
Vlottende activa				
Vorraden	1.177		1.068	
Vorderingen	34.827		31.634	
Liquide middelen	24.027		1.327	
		60.031		34.029
		215.256		184.894

Geconsolideerde balans per 31 december 2024 na resultaatbestemming

	31 december 2024		31 december 2023	
	€ 1.000	€ 1.000	€ 1.000	€1.000
Passief				
Groepsvermogen				
Aandeel van de rechtspersoon in het groepsvermogen		83.562		78.528
Voorzieningen		16.833		15.474
Langlopende schulden		85.000		1.138
Kortlopende schulden		29.861		89.754
		215.256		184.894

Geconsolideerde winst- en verliesrekening 2024

	2024		2023	
	€1.000	€1.000	€1.000	€1.000
Netto-omzet	165.121		162.066	
Som der bedrijfsopbrengsten		165.121		162.066
Kosten grond- en hulpstoffen	11.796		13.502	
Kosten uitbesteed werk en andere externe kosten	62.207		57.101	
Lonen, salarissen en sociale lasten	26.130		23.746	
Afschrijvingen en waardeverminderingen	19.108		19.478	
Overige bedrijfskosten	34.452		32.360	
Som der bedrijfslasten		153.693		146.187
Bedrijfsresultaat		11.428		15.879
Financiële baten en lasten		-2.124		-2.220
Resultaat voor belastingen		9.304		13.659
Belastingen		-2.394		-3.542
Aandeel in het resultaat van niet-geconsolideerde ondernemingen		220		205
Resultaat na belastingen		7.130		10.322

Overzicht totaal resultaat

Geconsolideerd netto resultaat na belastingen toekomend aan de rechtspersoon	7.130	10.322
Totaal van de rechtstreekse mutaties in het eigen vermogen als onderdeel van het groepsvermogen	-	-
Totaal resultaat	7.130	10.322

Geconsolideerd kasstroomoverzicht over 2024

(volgens indirecte methode)

	2024		2023	
	€1.000	€1.000	€1.000	€1.000
Bedrijfsresultaat		11.428		15.879
Aanpassingen voor:				
Afschrijvingen en overige waardeveranderingen		19.108		19.478
Mutaties voorzieningen		1.359		305
<i>Mutaties in werkkapitaal:</i>				
Mutatie vorderingen	-3.193		-1.502	
Mutatie voorraden en onderhanden werk	-109		789	
Mutatie schulden	466		2.036	
		-2.836		1.323
Kasstroom uit bedrijfsoperaties		29.059		36.985
Ontvangen interest	31		-	
Betaalde interest	-2.155	-2.124	-2.220	-2.220
Ontvangen dividend	-		-	
Betaalde winstbelasting	-1.846	-1.846	-2.880	-2.880
Kasstroom uit operationele activiteiten		25.089		31.885
Investerings in materiële vaste activa	-23.478		-12.322	
Desinvesteringen in materiële vaste activa	212		92	
Liquidatie deelneming	-		-	
Verstrekke leningen financiële vaste activa	-		-680	
Ontvangen aflossing financiële vaste activa	18		10	
Kasstroom uit investeringsactiviteiten		-23.248		-12.900
Ontvangsten uit uitgifte aandelen	84		-	
Ontvangsten uit langlopende leningen	83.862		-	
Aflossing langlopende schulden	-60.907		-12.843	
Mutatie rekening-courant krediet	-		-3.391	
Betaald dividend	-2.180		-2.097	
Kasstroom uit financieringsactiviteiten		20.859		-18.331
Saldo mutatie geldmiddelen		22.700		654
Liquide middelen vorig jaar		1.327		673
Liquide middelen dit jaar		24.027		1.327
Mutatie liquide middelen		22.700		654

Toelichting op de geconsolideerde balans, de geconsolideerde winst- en verliesrekening en het geconsolideerd kasstroomoverzicht

Activiteiten

De activiteiten van Afvalsturing Friesland NV, ingeschreven in het handelsregister onder nummer 01070263, statutair gevestigd te Leeuwarden aan de Hidalgoweg 5, en haar groepsmaatschappijen bestaan voornamelijk uit:

- taken op het gebied van de afvalverwijdering
- het bewerken en verwerken van afvalstromen.

Groepsverhoudingen

Afvalsturing Friesland NV staat aan het hoofd van een groep rechtspersonen. Een overzicht van de gegevens, vereist op grond van de artikelen 2:379 en 2:414 BW, is onderstaand opgenomen:

Geconsolideerde maatschappijen

Naam		Statutaire zetel	Aandeel in het geplaatste kapitaal
◦	BRF BV	Leeuwarden	100%
◦	ASF Scheidings- en Bewerkingsinstallatie Friesland BV	Leeuwarden	100%
◦	ReststoffenEnergieCentrale BV	Leeuwarden	100%
◦	Omrin Econvert BV	Leeuwarden	100%
◦	Afvalverwerking Regio Friesland BV	De Bilt	100%
◦	Scheidings- en Bewerkingsinstallatie Friesland VOF	Oudehaske	100%

Niet-geconsolideerde deelnemingen

Naam		Statutaire zetel	Aandeel in het geplaatste kapitaal
◦	Kunststoffen Sorteert Installatie B.V.	Heerenveen	49,5 %

Grondslagen voor de consolidatie

In de geconsolideerde jaarrekening van Afvalsturing Friesland NV zijn de financiële gegevens verwerkt van de tot de groep behorende maatschappijen. De geconsolideerde jaarrekening is opgesteld met toepassing van de grondslagen voor de waardering en de resultaatbepaling van Afvalsturing Friesland NV.

De financiële gegevens van Afvalsturing Friesland NV zijn verwerkt in de geconsolideerde jaarrekening zodat, gebruikmakend van artikel 2:402 BW, is volstaan met een verkorte winst- en-verliesrekening in de vennootschappelijke jaarrekening.

De financiële gegevens van de groepsmaatschappijen zijn volledig in de geconsolideerde jaarrekening opgenomen onder eliminatie van de onderlinge verhoudingen en transacties. Belangen van derden in het vermogen en in het resultaat van groepsmaatschappijen zijn afzonderlijk in de geconsolideerde jaarrekening tot uitdrukking gebracht. De resultaten van nieuw verworven groepsmaatschappijen worden geconsolideerd vanaf de overnamedatum. Op die datum worden de activa, voorzieningen en schulden gewaardeerd tegen de reële waarden. De resultaten van afgestoten deelnemingen worden in de consolidatie verwerkt tot het tijdstip waarop de groepsband wordt verbroken.

Algemene grondslagen voor de opstelling van de geconsolideerde jaarrekening

De jaarrekening is opgesteld volgens de bepalingen van Titel 9 Boek 2 BW.

De waardering van activa en passiva en de bepaling van het resultaat vinden, tenzij anders wordt vermeld, plaats op basis van historische kosten. Tenzij anders wordt vermeld, worden de activa en passiva opgenomen tegen nominale waarde.

Baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop ze betrekking hebben. Winsten worden slechts opgenomen voor zover zij op balansdatum zijn gerealiseerd. Verplichtingen en mogelijke verliezen die hun oorsprong vinden voor het einde van het verslagjaar, worden in acht genomen indien zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden.

Financiële instrumenten

Onder financiële instrumenten worden zowel primaire financiële instrumenten, zoals vorderingen en schulden, als financiële derivaten verstaan.

In de toelichting op de onderscheiden posten van de balans wordt de reële waarde van het betreffende instrument toegelicht als die afwijkt van de boekwaarde. Indien het financiële instrument niet in de balans is opgenomen wordt de informatie over de reële waarde gegeven in de toelichting op de 'Niet in de balans opgenomen rechten en verplichtingen'.

Voor de grondslagen van primaire financiële instrumenten wordt verwezen naar de behandeling per balanspost.

Vreemde valuta

Vorderingen, schulden en verplichtingen in vreemde valuta's worden omgerekend tegen de koers op balansdatum.

Transacties in vreemde valuta's gedurende de verslagperiode worden in de jaarrekening verwerkt tegen de koers die geldt op de datum van de transactie. De uit de omrekening per balansdatum voortvloeiende koersverschillen worden opgenomen in de winst- en verliesrekening.

Renterisico

Het renterisicobeleid heeft tot doel de renterisico's die voortkomen uit de financiering van de vennootschap te beperken en daarmee tevens de netto-rentelasten te optimaliseren. Dit beleid vertaalt zich in een gewenst profiel van vastrentende en variabelrentende posities inclusief liquide middelen.

Liquiditeitsrisico

Periodiek worden liquiditeitsbegrotingen opgesteld. Door tussentijdse monitoring en eventuele bijsturing worden liquiditeitsrisico's beheerst.

In de liquiditeitsbegrotingen wordt rekening gehouden met beperkte beschikbaarheid van liquide middelen waaronder bankgaranties.

Transacties met verbonden partijen

De van betekenis zijnde transacties met aandeelhouders en gelieerde maatschappijen, en zoals omschreven in het van toepassing zijnde stelsel inzake financiële verslaggeving, zijn onder normale marktvoorwaarden aangegaan.

Grondslagen voor de waardering van activa en passiva

Materiële vaste activa

De materiële vaste activa worden gewaardeerd op verkrijgings- of vervaardigingsprijs, verminderd met de cumulatieve afschrijvingen en ontvangen investeringssubsidies. De afschrijvingen worden gebaseerd op de geschatte economische levensduur en worden berekend op basis van een vast percentage van de verkrijgingsprijs, rekening houdend met eventuele restwaarde. Investerings- en stortcompartimenten op Ecopark De Wierde worden naar rato van het aangeleverde tonnage in relatie tot de totale stortcapaciteit afgeschreven. Er wordt afgeschreven vanaf het moment van ingebruikneming. Op terreinen wordt niet afgeschreven. Periodiek groot onderhoud wordt volgens de componentenbenadering geactiveerd. Hierbij worden de totale uitgaven toegewezen aan de samenstellende delen.

Subsidies in verband met de aanschaf van materiële vaste activa worden in mindering gebracht op het actief. Deze subsidies worden tijdsevenredig over de verwachte levensduur van het actief ten gunste van de winst- en verliesrekening gebracht.

Financiële vaste activa

De (niet-geconsolideerde) deelnemingen waarin invloed van betekenis op het zakelijke en financiële beleid wordt uitgeoefend, worden gewaardeerd op de nettovermogenswaarde, doch niet lager dan nihil. Deze waarde wordt berekend op basis van de grondslagen van Afvalsturing Friesland NV. Indien er bij een deelneming sprake is van een negatief eigen vermogen en geheel of ten dele wordt ingestaan voor de schulden van de deelneming, wordt voor het aandeel in eventuele verdere verliezen een voorziening gevormd. De vorderingen op en leningen aan deelnemingen evenals de overige vorderingen worden bij de eerste verwerking opgenomen tegen de reële waarde en vervolgens gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs, welke gelijk zijn aan de nominale waarde, onder aftrek van noodzakelijk geachte voorzieningen.

Vorraden

Vorraden grond- en hulpstoffen, gereed product en handelsgoederen worden bij eerste waardering gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs op basis van fifo of lagere netto-opbrengstwaarde. Deze lagere netto-opbrengstwaarde wordt bepaald door individuele beoordeling van de voorraden. Bij de waardering van de voorraad wordt rekening gehouden met incourantheid. De voorraad gesorteerde kunststoffen wordt gewaardeerd tegen marktconforme tarieven.

Vorderingen

De vorderingen worden bij eerste waardering tegen nominale waarde gewaardeerd, onder aftrek van de noodzakelijk geachte voorzieningen voor het risico van oninbaarheid. Deze voorzieningen worden bepaald op basis van individuele beoordeling van de vorderingen. Onder de vorderingen is een actieve belastinglatentie opgenomen. Deze actieve latentie ziet toe op voorwaartse

verliescompensatie en is gewaardeerd tegen nominale waarde voor zover realisatie daarvan waarschijnlijk is.

Liquide middelen

De liquide middelen worden gewaardeerd tegen nominale waarde. Indien liquide middelen niet ter vrije beschikking staan, dan wordt hiermee bij de waardering rekening gehouden.

Wettelijke reserve deelnemingen

De wettelijke reserve deelnemingen wordt gevormd ter hoogte van het aandeel in de resultaten en rechtstreekse vermeerderingen van de deelnemingen sinds de eerste waardering van deze deelnemingen op nettovermogenswaarde, voor zover Afvalsturing Friesland NV uitkering niet zonder beperkingen kan bewerkstelligen. De wettelijke reserve deelnemingen wordt op individuele wijze bepaald.

Voorzieningen

Latente belastingverplichtingen:

Voor in de toekomst te betalen belastingbedragen uit hoofde van verschillen tussen commerciële en fiscale balanswaarderingen wordt een voorziening getroffen ter grootte van de som van deze verschillen vermenigvuldigd met het geldende belastingtarief.

Deze voorziening wordt gewaardeerd tegen het voor het komende boekjaar geldende nominale tarief.

Overige voorzieningen

Eindafwerking stortplaatsen

Voor in de toekomst te betalen bedragen in relatie tot het afdekken, afwerken en in één geval de nazorg van de door Afvalsturing Friesland beheerde stortplaatsen zijn voorzieningen gevormd. De voorziening wordt opgebouwd naar rato van het gestorte tonnage. De voorziening voor afdekken en afwerking is opgenomen tegen nominale waarde, de voorziening voor nazorg is opgenomen tegen de contante waarde tegen een disconteringsvoet van 4%.

Voorziening voor jubileumuitkeringen

Deze voorziening is getroffen voor toekomstige jubileumuitkeringen aan werknemers. De voorziening is actuariael berekend, op basis van contante waarde van de verplichtingen uit geldende regelingen voor jubileumuitkeringen. Hierbij is rekening gehouden met toekomstige salarisstijgingen en ontslagkansen. De gehanteerde disconteringsvoet bedraagt 4,5%. De (overgangs-)verplichting wordt lineair opgebouwd.

Pensioenen

De vennootschap heeft een pensioenregeling die wordt gefinancierd door afdrachten aan een pensioenuitvoerder, te weten een bedrijfstakpensioenfonds het ABP. De pensioenverplichtingen worden gewaardeerd volgens de “verplichting aan de pensioenuitvoerderbenadering”. In deze benadering wordt de aan de pensioenuitvoerder te betalen premie als last in de winst- en verliesrekening verantwoord. Aan de hand van de uitvoeringsovereenkomst wordt beoordeeld of en zo ja welke verplichtingen naast de betaling van de jaarlijkse aan de pensioenuitvoerder verschuldigde premie op balansdatum bestaan. Deze additionele verplichtingen, waaronder eventuele verplichtingen uit herstelplannen van de pensioenuitvoerder, leiden tot lasten voor de vennootschap en worden indien van toepassing in de balans opgenomen.

De beleidsdekkingsgraad van het ABP bedraagt per 31-12-2024 113,1 % (31-12-2023: 113,9 %). Op 1 januari 2027 gaat het ABP over naar de nieuwe regels voor pensioen. Daarvoor moet de financiële situatie van het ABP goed genoeg zijn. Het ABP heeft een overbruggingsplan opgesteld waarin staat hoe ABP ervoor zorgt dat de financiële situatie op 1 januari 2027 goed genoeg is.

De jaarlijkse premie ten behoeve van de opbouw van de pensioenaanspraken bedraagt 27% van het pensioengevend salaris dat is gebaseerd op het bruto loon minus een franchise (ad € 17.550). Het pensioengevend salaris is gemaximeerd (€ 137.800). De jaarlijkse premie die voor rekening komt van de werkgever bedraagt 18,9% van het pensioengevend salaris.

Langlopende en kortlopende schulden

Opgenomen leningen en schulden worden bij eerste verwerking opgenomen tegen de reële waarde en vervolgens gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs.

Grondslagen voor de bepaling van het resultaat

Netto-omzet

Onder netto-omzet wordt verstaan de opbrengst van de in het verslagjaar in rekening gebrachte diensten onder aftrek van kortingen en de over de omzet geheven belastingen.

Onder netto-omzet wordt verstaan de opbrengsten voortvloeiend uit prestatieverplichtingen aangaande het verwerken en vermarkten van afval en grondstoffen en daaruit opgewerkte energie en het verlenen van diensten aangaande voorgaande prestaties. Opbrengsten worden verwerkt per afzonderlijk te onderscheiden prestatieverplichting.

Inzake de verwerking van afval gebeurt dit zodra het afval in beheer is. De vermarkting van grondstoffen vindt plaats zodra de afnemer de grondstoffen zelfstandig kan benutten. De energieprestatie vindt plaats zodra de afnemer hierover kan beschikken. Voor de aanverwante diensten geldt ook dat deze als geleverd gelden zodra de afnemer de prestatie kan benutten.

Exploitatiesubsidies

Exploitatiesubsidies worden ten gunste van de winst-en-verliesrekening gebracht in het jaar waar de opbrengsten betrekking op hebben. Dit betreft een subsidie volgens de Stimuleringsregeling Duurzame Energieproductie (SDE).

Kosten van grond- en hulpstoffen, uitbesteed werk en andere externe kosten

Deze kosten omvatten de kostprijs van de geleverde diensten, de door derden in rekening gebrachte verwerkingskosten evenals de in rekening gebrachte afvalstoffenbelasting.

Aandeel in het resultaat van niet-geconsolideerde ondernemingen

Als resultaat van deelnemingen waarin invloed van betekenis wordt uitgeoefend op het zakelijke en financiële beleid, wordt opgenomen het aan de vennootschap toekomende aandeel in het resultaat van deze deelnemingen. Dit resultaat wordt bepaald op basis van de bij Afvalsturing Friesland NV geldende grondslagen voor waardering en resultaatbepaling.

Operationele lease

Leaseovereenkomsten die niet zijn kwalificeren als financiële lease, worden aangemerkt als operationele lease. Bij operationele leases worden de leasebetalingen lineair over de looptijd van de lease ten laste van het resultaat verwerkt.

Belastingen

De vennootschapsbelasting wordt berekend tegen het geldende tarief over het resultaat van het boekjaar, waarbij rekening wordt gehouden met verschillen tussen de winstberekening volgens de jaarrekening en de fiscale winstberekening. De mutatie in latente belastingvorderingen en -schulden wordt hierbij eveneens in aanmerking genomen.

Kritische schattingen en veronderstellingen

De onderneming maakt schattingen en aannames omtrent de toekomst. De resulterende boekhoudkundige uitkomsten zullen, per definitie, zelden gelijk zijn aan de werkelijke resultaten. De schattingen en veronderstellingen worden regelmatig geëvalueerd en zijn gebaseerd op ervaringen uit het verleden en overige factoren, inclusief verwachtingen van toekomstige gebeurtenissen die op grond van de omstandigheden als redelijk worden ervaren.

Bijzondere waardeverminderingen vaste activa

Minimaal eenmaal per jaar wordt beoordeeld of er aanwijzingen zijn dat een individueel vast actief aan een bijzondere waardevermindering onderhevig kan zijn. Indien dergelijke indicaties aanwezig zijn, wordt de realiseerbare waarde van het desbetreffende actief vastgesteld. Indien het niet mogelijk is de realiseerbare waarde voor het individuele actief te bepalen, wordt de realiseerbare waarde van de kasstroomgenererende eenheid waartoe het actief behoort bepaald.

Grondslagen voor de opstelling van het geconsolideerd kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht wordt opgesteld volgens de indirecte methode. De geldmiddelen in het kasstroomoverzicht bestaan uit liquide middelen. Winstbelastingen, ontvangen en betaalde interest en ontvangen dividenden worden opgenomen onder de kasstroom uit operationele activiteiten. Betaalde dividenden worden opgenomen onder de kasstroom uit financieringsactiviteiten.

De verkrijgingprijs van verworven groepsmaatschappijen wordt opgenomen onder de kasstroom uit investeringsactiviteiten, voor zover betaling in geldmiddelen heeft plaatsgevonden. Hierbij worden geldmiddelen aanwezig in deze groepsmaatschappijen afgetrokken van de aankoopprijs.

Transacties waarbij geen ruil van geldmiddelen plaatsvindt worden niet in het kasstroomoverzicht opgenomen.

Toelichting op de onderscheiden posten van de geconsolideerde balans

Materiële vaste activa

Een overzicht van de materiële vaste activa is onderstaand opgenomen:

	Bedrijfsgebouwen en - terreinen € 1.000	Machines en installaties € 1.000	Andere bedrijfs- middelen € 1.000	Activa in uitvoering € 1.000	Totaal € 1.000
Boekwaarde per 1 januari 2024	45.695	85.593	13.743	3.691	148.722
Investeringen	3.052	8.867	550	11.009	23.478
Reclassificatie	487	2.569	-	-3.056	-
Desinvesteringen	-125	-	-87	-	-212
Afschrijvingen	-3.849	-13.722	-1.537	-	-19.108
Boekwaarde per 31 december 2024	45.260	83.307	12.669	11.644	152.880
Afschrijvingspercentages	0-20%	5-50%	0-50%	0%	

In voorgaande boekjaren is bij de activering van materiële vaste activa bij de initiële investering en grote investeringsprojecten van groepsmaatschappijen rente over vreemd vermogen in aanmerking genomen.

Cumulatieve aanschafwaarde per 1 januari 2024	106.360	252.409	35.385	3.691	397.845
Cumulatieve afschrijvingen per 1 januari 2024	60.665	166.815	21.643	-	249.123
Boekwaarde per 1 januari 2024	45.695	85.593	13.743	3.691	148.722

Cumulatieve aanschafwaarde per 31 december 2024	109.742	262.939	31.717	11.644	416.041
Cumulatieve afschrijvingen per 31 december 2024	64.482	179.631	19.048	-	263.161
Boekwaarde per 31 december 2024	45.260	83.307	12.669	11.644	152.880

Financiële vaste activa

Een overzicht van de financiële vaste activa is onderstaand opgenomen:

	Niet-geconsolideerde deelnemingen € 1.000	Overige vorderingen € 1.000	Totaal € 1.000
Boekwaarde per 1 januari 2024	1.420	723	2.143
Mutaties:			
Aflossing leningen	-	-18	-18
Aandeel resultaat	220	-	220
Boekwaarde per 31 december 2024	1.640	705	2.345

De overige vorderingen betreft een ultimo 2020 verstrekte lening. Het rentepercentage bedraagt 1,6%. De vordering heeft een oorspronkelijke looptijd van 7 jaar. Aflossing geschiedt lineair. Daarnaast zijn ultimo 2023 twee leningen verstrekt. Een aflossingsvrije lening a €340.000 en een annuïtaire lening a €340.000 met een looptijd van 25 jaar. Het rentepercentage bedraagt 4,5%.

Vorraden

	31 december 2024	31 december 2023
	€ 1.000	€ 1.000
Grond- en hulpstoffen	1.146	1.037
Gereed product en handelsgoederen	31	31
Totaal	1.177	1.068

Er is geen voorraad die wordt gewaardeerd op lager dan de netto opbrengstwaarde (2023: geen).

Vorderingen

	31 december 2024	31 december 2023
	€ 1.000	€ 1.000
Debiteuren	27.379	23.831
Participanten en deelnemingen	1.307	667
Overige vorderingen	2.355	2.190
Overige activa	3.122	4.302
Overlopende activa	664	644
	34.827	31.634

Op balansdatum zijn onder de debiteuren begrepen handelsvorderingen op aandeelhouders voor een bedrag van € 7.401.000 (2023: € 6.808.000).

De op de debiteuren in mindering gebrachte voorziening voor het risico van oninbaarheid bedraagt € 30.000 (2023: € 30.000).

De overige activa betreft een postie uit energiecertificaten.

De vorderingen hebben een looptijd korter dan een jaar.

Groepsvermogen

Het verloop van het groepsvermogen is als volgt:

	31 december 2024	31 december 2023
	€ 1.000	€ 1.000
Groepsvermogen per 1 januari	78.528	70.303
Uitgifte aandelen	84	-
Resultaat boekjaar	7.130	10.322
Dividend	-2.180	-2.097
Mutatie aandeel derden	-	-
Groepsvermogen per 31 december	83.562	78.528

Er hebben zich geen rechtstreekse vermogensmutaties voorgedaan.

Aandeel van rechtspersoon in het groepsvermogen

Voor een toelichting op het aandeel van de rechtspersoon in het groepsvermogen wordt verwezen naar de toelichting op het eigen vermogen in de vennootschappelijke jaarrekening.

Voorzieningen

	Overige voorzieningen € 1.000
Boekwaarde per 1 januari 2024	15.474
Dotaties	2.651
Uitgaven	-1.292
Vrijval	-
Boekwaarde per 31 december 2024	16.833

De overige voorzieningen betreffen in hoofdzaak de eindafwerking en nazorg van stortplaatsen. De voorzieningen zijn als langlopend te beschouwen. De overige voorzieningen kunnen als volgt worden gespecificeerd:

	31 december 2024 € 1.000	31 december 2023 € 1.000
Voorziening Weperpolder	3.565	3.516
Voorziening eindafwerking De Wierde	13.215	11.905
Voorziening jubileumuitkeringen	53	53
	16.833	15.474

De voorzieningen Weperpolder en eindafwerking De Wierde zijn gevormd om de eindafwerking evenals de daarmee gepaard gaande overige kosten van deze door Afvalsturing Friesland NV beheerde stortplaatsen te financieren. Met betrekking tot de voorziening Weperpolder is daarbij tevens rekening gehouden met de kosten van nazorg. De nazorgkosten voor de stortplaats De Wierde komen voor rekening van de provincie Fryslân.

De toekomstige verplichting voor de eindafwerking De Wierde is in 2024 geactualiseerd op basis van de werkelijke kosten van de aangebrachte eindafwerking op een deel van de stortplaats in 2024/2025. De inhoud van de beschikbare capaciteit is geraamd door een ingenieursbureau.

De berekening wordt eens per vijf jaar getoetst, zo mogelijk aan de hand van aanwezige/beschikbare marktinformatie en indien nodig geactualiseerd. Marktprijzen fluctueren in de tijd, derhalve wordt er een bandbreedte gehanteerd binnen de geschatte kosten. De voorziening voor afdekken en afwerking is opgenomen tegen nominale waarde.

Bij de voorziening voor nazorg Weperpolder zijn de toekomstige kosten met behulp van het zogenaamde RINAS-model geraamd en is de voorziening opgenomen tegen de contante waarde hiervan tegen een disconteringsvoet van 4%. Eens per 5 jaar wordt het RINAS-model geëvalueerd en indien nodig geactualiseerd, tenzij er aanleiding is de berekening eerder te actualiseren.

Voor toekomstige jubileumuitkeringen aan werknemers is een voorziening opgenomen. De voorziening is actuariael berekend op basis van de contante waarde van rechten op grond van aanwezige regelingen voor jubileumuitkeringen. Er is rekening gehouden met toekomstige salarisstijgingen en ontslagkansen.

Langlopende schulden

	31 december 2024			31 december 2023		
	Totaal € 1.000	Looptijd > 5 jaar € 1.000	Rentevoet %	Totaal € 1.000	Looptijd > 5 jaar € 1.000	Rentevoet %
Schulden kredietinstellingen	85.000	65.000	3,62%/3,72%	1.138	-	variabel
			deels variabel			
Totaal	85.000			1.138	-	

Aflossingsverplichtingen binnen 12 maanden na afloop van het boekjaar zijn niet begrepen in de hierboven genoemde bedragen, maar opgenomen onder de kortlopende schulden.

Eind 2024 was er een nieuw herfinancieringsmoment voor een aanzienlijk deel van de leningen. Er is wederom langjarig geherfinancierd.

Verstrekte zekerheden

- 1^e hypotheek op het bedrijfscomplex/industrieel op De Hemrik te Leeuwarden, kadestraal gemeente Leeuwarden, Sectie K, nummers 5132 en 5778.
- 1^e hypotheek op het nieuw te realiseren kantoor op De Wierde, Heerenveen. Kadestraal Nijehaske, Sectie K, nummer 984.
- 1^e hypotheek op al het onroerend goed Van Reststoffen Energie Centrale BV.
- Verpanding van de vorderingen derden en intercompany van Afvalsturing Friesland NV, ASF Scheidings- en Bewerkingsinstallatie Friesland BV, Afvalverwerking Regio Friesland BV, BRF BV, Reststoffen Energie Centrale BV en Scheidings- en Bewerkingsinstallatie Friesland V.O.F.
- Verpanding van machines/inventaris van Afvalsturing Friesland NV, ASF Scheidings- en Bewerkingsinstallatie Friesland BV, Afvalverwerking Regio Friesland BV, BRF BV, Reststoffen Energie Centrale BV en Scheidings- en Bewerkingsinstallatie Friesland V.O.F.
- Verpanding verzekeringsuitkeringen aan Reststoffen Energie Centrale BV en/of Afvalsturing Friesland NV (voor zover deze betrekking hebben het hoofdkantoor in Leeuwarden).
- Verpanding van aandelen in Reststoffen Energie Centrale BV, BRF BV, ASF Scheidings- en Bewerkingsinstallatie Friesland BV en Afvalverwerking Regio Friesland BV.
- Hypotheek op alle registergoeden van Scheidings- en Bewerkingsinstallatie Friesland V.O.F (geëffectueerd begin 2025).
- Pandrecht eerste rang op de gehouden aandelen in het kapitaal van Kunststoffen Sorteert Installatie BV tot meerdere zekerheid voor de volledige en behoorlijke nakoming van alle bestaande en toekomstige verplichtingen die Kunststoffen Sorteert Installatie BV heeft of zal hebben jegens haar bank, al dan niet onder voorwaarden opeisbaar, uit hoofde van de financieringsovereenkomst van Kunststoffen Sorteert Installatie BV.

Kortlopende schulden

	31 december 2024	31 december 2023
	€ 1.000	€ 1.000
Aflossing komend jaar op langlopende schulden	-	60.907
Participanten en deelnemingen	631	1.573
Schulden aan leveranciers en handelskredieten	11.775	11.402
Belastingen en premies sociale verzekeringen	9.198	8.590
Pensioenpremies	313	292
Nog te maken verwerkingskosten	4.419	3.948
Overige schulden	3.525	3.042
	29.861	89.754

De kortlopende schulden hebben naar verwachting een looptijd korter dan een jaar.

De maximale kredietfaciliteit rekening courant bij kredietinstellingen bedraagt € 7.850.000. Deze maximale faciliteit is niet benut. De verstrekte zekerheden staan vermeld onder de toelichting op de langlopende schulden.

Niet uit de balans blijvende rechten en verplichtingen

- Er zijn bankgaranties afgegeven ter hoogte van € 250.000. De totale bankgarantiefaciliteit bij kredietinstellingen bedraagt € 750.000.
- Er zijn investeringsverplichtingen aangegaan ter hoogte van ca. € 11.040.000.
- Er is een bankgarantie a €1.182.000 ontvangen van een leverancier van een investeringsproject.
- Binnen de groep bestaan fiscale eenheden. Afvalsturing Friesland NV (hoofd) en ASF Scheidings- en Bewerkingsinstallatie Friesland BV, ReststoffenEnergieCentrale BV, Afvalverwerking Regio Friesland BV, BRF BV en Omrin Econvert BV vormen een fiscale eenheid voor de vennootschapsbelasting. Afvalsturing Friesland NV (hoofd), BRF BV en ReststoffenEnergieCentrale BV vormen een fiscale eenheid voor de omzetbelasting. Iedere vennootschap in de fiscale eenheid is hoofdelijk aansprakelijk voor de door de combinatie verschuldigde vennootschapsbelasting en omzetbelasting.
- Verschillende groepsmaatschappijen zijn operationele leaseverplichtingen aangegaan ten behoeve van personenauto's. De maximale looptijd van deze contracten is 5 jaar. Van de jaarverplichting heeft € 259.000 een contractuele looptijd korter dan 1 jaar en € 396.000 een contractuele looptijd tussen de 1 en 5 jaar.
- Afvalsturing Friesland N.V. is op basis van de B3-status risicodragend ten aanzien van de WW. Voor de overige juridische entiteiten in de groep is dit niet van toepassing.
- Er is een garantie afgegeven aan een energiebedrijf op grond waarvan Afvalsturing Friesland NV garant staat voor de schulden van REC BV jegens het energiebedrijf. Het bedrag van de garantie is onbeperkt.
- Er is een onherroepelijke en onvoorwaardelijke borgstelling afgegeven voor 15/45 deel van de op enige moment uitstaande verplichting uit hoofde van de financieringsovereenkomst van Kunststoffen Sorteert Installatie BV. Het bedrag waarvoor deze borgstelling kan worden aangesproken zal nimmer meer bedragen dan € 7.500.000.
- Afvalsturing Friesland NV heeft ten behoeve van BRF BV een aansprakelijkheidsverklaring ex artikel BW2:403 afgegeven.
- In de bezwaarprocedure op de eigen aangifte Afvalstoffenbelasting is het bezwaar door de rechtbank toegekend. De Belastingdienst is echter in hoger beroep gegaan tegen deze beslissing. Bij toekenning van het bezwaar zou dit een aanzienlijke bate kunnen opleveren.

- Als zekerheid voor verstrekte leningen is een hypotheek en pandrecht ontvangen tot een totaalbedrag a €952.000 voor het registergoed percelen cultuurgrond gelegen nabij De Traen onder Vegelinsoord, kadestraal bekend gemeente Nijehaske onder sectie H nummers 23 en 496.

Toelichting op de onderscheiden posten van de geconsolideerde winst- en verliesrekening

Netto-omzet

De netto-omzet (geheel in Nederland gerealiseerd) kan als volgt worden gespecificeerd:

	2024	2023
	€ 1.000	€ 1.000
Afvalverwerking	82.510	70.006
Energie en grondstoffen	71.069	81.065
Overig	11.542	10.995
	165.121	162.066

Van de omzet Energie en grondstoffen heeft € 2.200,- betrekking op de afrekening Stimuleringsregeling Duurzame Energie productie (SDE) boekjaar 2022.

Kosten van grond- en hulpstoffen

	2024	2023
	€ 1.000	€ 1.000
Inkoop energie	4.107	5.510
Inkoop overig	7.689	7.992
	11.796	13.502

Kosten van uitbesteed werk en andere externe kosten

	2024	2023
	€ 1.000	€ 1.000
Verwerkingskosten	45.263	42.365
Inhuur transport	9.890	7.949
Inhuur personeel	7.054	6.787
	62.207	57.101

Lonen, salarissen en sociale lasten

	2024	2023
	€ 1.000	€ 1.000
Lonen en salarissen	20.719	18.761
Sociale lasten	2.845	2.516
Pensioenlasten	2.566	2.469
	26.130	23.746

Het gemiddeld aantal werknemers (fte) gedurende het jaar bedroeg (allen in Nederland):

	2024	2023
	Fte	fte
Afvalverwerking en energieproductie	154	150
Overige en ondersteunende activiteiten	126	123
	280	273

Overige bedrijfskosten

	2024	2023
	€ 1.000	€ 1.000
Onderhoud installaties	10.536	11.781
Huisvestingskosten	4.436	4.183
Transportkosten	3.273	3.293
Overige personeelskosten	2.507	2.567
Overige bedrijfskosten	13.700	10.536
	34.452	32.360

Aandeel in resultaat van niet-geconsolideerde ondernemingen waarin wordt deelgenomen

Dit betreft het aandeel in het resultaat van de vennootschappen waarin wordt deelgenomen.

Financiële baten en lasten

	2024	2023
	€ 1.000	€ 1.000
Andere rentebaten en soortgelijke opbrengsten	31	-
Rentelasten en soortgelijke kosten	2.155	-2.220
	-2.124	-2.220

Belastingen

In de post belastingen is tevens de mutatie in de latente belastingverplichtingen begrepen. Doordat gebruik gemaakt wordt van fiscale faciliteiten zoals de Energie Investeringsaftrek, ontstaan permanente verschillen in resultaatsbepaling en belastingdruk.

	2024
	€ 1.000
Vennootschapsbelasting resultaat boekjaar	-2.387
Mutatie voorziening latente belastingen	-
Correcties voorgaande jaren	-7
	-2.394

De nominale belastingdruk bedraagt ca 25,7%.

Overige toelichtingen

Honorarium accountantsorganisatie Deloitte

Het honorarium (ex art. 2:382a BW) voor de accountantsorganisatie inzake het onderzoek van de jaarrekening 2024 bedraagt € 140.450 (2023: € 132.500), het honorarium inzake overige controleopdrachten 2024 bedraagt nihil (2023: nihil), het honorarium overige adviesopdrachten bedraagt €6.500 (2023: nihil) het honorarium inzake adviesdiensten op fiscaal terrein bedraagt nihil (2023: nihil).

Bezoldiging van bestuurder en commissarissen

Voor de bezoldiging van commissarissen van de rechtspersoon kwam in 2024 een bedrag van € 122.000 (2023: € 116.000) ten laste van de vennootschap en haar dochter- of groepsmaatschappijen. Op grond van artikel 383.1 titel 9 BW2 blijft de vermelding bezoldiging bestuurder achterwege. Met inachtneming van deze regeling blijft de opgave die herleid kan worden tot een enkele natuurlijke persoon, achterwege.

Leningen (alsmede voorschotten en garanties) voor bestuurder en commissarissen

Het per 31 december 2024 uitstaande bedrag aan leningen (alsmede voorschotten en garanties) ten behoeve van de bestuurder en commissarissen was nihil (2023: nihil).

Vennootschappelijke balans per 31 december 2024 na resultaatbestemming

	31 december 2024		31 december 2023	
	€ 1.000	€ 1.000	€ 1.000	€ 1.000
Actief				
Vaste activa				
Materiële vaste activa	36.828		33.733	
Financiële vaste activa	132.057		58.661	
		168.885		92.394
Vlottende activa				
Vorraden	995		900	
Vorderingen	17.486		20.906	
Liquide middelen	23.667		1.060	
		42.148		22.866
		211.033		115.260

Vennootschappelijke balans per 31 december 2024 na resultaatbestemming

	31 december 2024		31 december 2023	
	€ 1.000	€ 1.000	€ 1.000	€ 1.000
Passief				
Eigen vermogen				
Geplaatst kapitaal	1.967		1.958	
Agio	1.851		1.776	
Wettelijke en statutaire reserves	1.661		1.441	
Overige reserves	76.059		71.173	
Voorgesteld dividend over boekjaar	2.024		2.180	
		83.562		78.528
Voorzieningen		16.833		15.474
Langlopende schulden		85.000		-
Kortlopende schulden		25.638		21.258
		211.033		115.260

Vennootschappelijke winst- en verliesrekening over 2024

	2024	2023
	€ 1.000	€ 1.000
Aandeel in resultaat van		
ondernemingen waarin wordt		
deelgenomen na belastingen	8.614	11.081
Overige baten en lasten na belastingen	-1.484	-759
Resultaat na belastingen	7.130	10.322

Toelichting op de vennootschappelijke balans en winst- en verliesrekening

De jaarrekening is opgesteld volgens de bepalingen van Titel 9 Boek 2 BW.

Algemene grondslagen voor de opstelling van de jaarrekening

Voor de algemene grondslagen voor de opstelling van de jaarrekening, de grondslagen voor de waardering van activa en passiva en de bepaling van het resultaat, alsmede voor de toelichting op de onderscheiden activa en passiva en de resultaten wordt verwezen naar de toelichting op de geconsolideerde jaarrekening, voor zover hierna niet anders wordt vermeld.

De vennootschappelijke winst- en verliesrekening is op grond van artikel 2:402 BW in beknopte vorm weergegeven.

Toelichting op de onderscheiden posten van de enkelvoudige balans

Materiële vaste activa

Een overzicht van de materiële vaste activa is onderstaand opgenomen:

	Bedrijfsgebouwen en -terreinen	Machines en installaties	Andere bedrijfs- middelen	Activa in uitvoering	Totaal
	€ 1.000	€ 1.000	€ 1.000	€ 1.000	€ 1.000
Boekwaarde per 1 januari 2024	24.062	8.166	910	595	33.733
Investeringen	2.591	1.760	358	2.809	7.518
Reclassificatie	339	-	-	-339	-
Desinvesteringen	-125	-	-	-	-125
Afschrijvingen	-2.411	-1.379	-508	-	-4.298
Boekwaarde per 31 december 2024	24.456	8.547	760	3.065	36.828
Afschrijvingspercentages	0-20%	5-20%	0-20%	-	
Cumulatieve aanschafwaarde per 1 januari 2024	67.878	27.382	6.684	595	102.539
Cumulatieve afschrijvingen per 1 januari 2024	43.816	19.216	5.774	-	68.806
Boekwaarde per 1 januari 2024	24.062	8.166	910	595	33.733
Cumulatieve aanschafwaarde per 31 december 2024	70.651	29.121	6.713	3.065	109.550
Cumulatieve afschrijvingen per 31 december 2024	46.195	20.574	5.953	-	72.722
Boekwaarde per 31 december 2024	24.456	8.547	760	3.065	36.828

Financiële vaste activa

Deze post kan als volgt worden gespecificeerd:

	2024	2023
	€ 1.000	€ 1.000
Deelnemingen in groepsmaatschappijen	64.912	56.518
Deelnemingen in overige verbonden maatschappijen	1.640	1.420
Vorderingen groepsmaatschappijen	64.800	-
Overige vorderingen	705	723
	132.057	58.661

Het verloop van de deelnemingen is als volgt:

	Deelnemingen in groeps- maatschappijen € 1.000	Deelnemingen in overige verbonden maatschappijen € 1.000
Boekwaarde per 1 januari 2024	56.518	1.420
Resultaat deelnemingen	8.394	220
Dividend	-	-
Boekwaarde per 31 december 2024	64.912	1.640

Het verloop van de vorderingen kan als volgt worden gespecificeerd:

	Vorderingen groepsmaatschappijen € 1000	Overige vorderingen €1.000
Boekwaarde per 1 januari 2024	-	723
Verstrekingen	64.800	-
Aflossingen	-	-18
Boekwaarde per 31 december 2024	64.800	705

De vorderingen groepsmaatschappijen betreffen ultimo 2024 verstrekte leningen. De leningen hebben een looptijd van een jaar waarbij de groepsmaatschappijen het recht hebben de de leningen (deels) te verlengen. Het is de verwachting de leningen grotendeels een looptijd langer dan een jaar zullen hebben. Het rentepercentage 2025 bedraagt 4%.

De overige vordering betreft een ultimo 2020 verstrekte lening. Het rentepercentage bedraagt 1,6%. De vordering heeft een oorspronkelijke looptijd van 7 jaar. Aflossing geschiedt lineair. Daarnaast zijn ultimo 2023 twee leningen verstrekt. Een aflossingsvrije lening a €340.000 en een annuïtaire lening a € 340.000 met een looptijd van 25 jaar. Het rentepercentage bedraagt 4,5%.

Vorderingen

	31 december 2024 € 1.000	31 december 2023 € 1.000
Debiteuren	13.337	12.011
Rekening courant groepsmaatschappijen	3.235	8.505
Participanten en deelnemingen	85	236
Overige vorderingen	829	154
	17.486	20.906

Op balansdatum zijn onder de debiteuren begrepen handelsvorderingen op aandeelhouders voor een bedrag van € 7.244.000 (2023: € 6.727.000).

De op de debiteuren in mindering gebrachte voorziening voor het risico van oninbaarheid bedraagt € 30.000 (2023: € 30.000).

Over de rekening-courantverhoudingen met groepsmaatschappijen wordt geen rente verrekend.

Eigen vermogen

Geplaatst kapitaal

Het geplaatst kapitaal van de vennootschap bedraagt € 1.966.950 verdeeld in 3.001 gewone aandelen A van € 450 per stuk, in 1.350 gewone aandelen B a €450 per stuk en 21 gewone aandelen C a €450 per stuk.

Het totaal aantal geplaatste gewone aandelen A is 3.001. Hiervan is 1 aandeel in handen van de gemeenschappelijke regeling OLAF en zijn de overige 3.000 aandelen in handen van de Friese gemeenten.

Ook zijn er 1.350 gewone aandelen B geplaatst. Deze aandelen zijn in handen van de gemeenten Putten, Ermelo, Oldebroek, Elburg, Nunspeet, Harderwijk, Eemsdelta, Westerwolde, Groningen, Het Hogeland en Westerkwartier en de N.V. Irado (is eigendom van de gemeenten Schiedam, Vlaardingen Capelle aan den IJssel, Barendrecht, Albrandswaard en Ridderkerk) en Aalsmeer. Daarnaast zijn er 21 gewone aandelen C geplaatst. Deze aandelen zijn in handen van de gemeente Pekela.

Het verloop van het geplaatst kapitaal is als volgt:

	2024	2023
	€ 1.000	€ 1.000
Geplaatst kapitaal per 1 januari	1.958	1.958
Uitgifte aandelen	9	-
Geplaatst kapitaal per 31 december	1.967	1.958

Het geplaatst kapitaal is volledig gestort.

Agio

De post agio kan als volgt worden gespecificeerd:

	2024	2023
	€ 1.000	€ 1.000
Agio op aandelen A	380	380
Agio op aandelen B	1.396	1.396
Agio op aandelen C	75	-
Agio per 31 december	1.851	1.776

Wettelijke en statutaire reserves

Het verloop van de post wettelijke en statutaire reserves is als volgt:

	Ingehouden winst deelnemingen € 1.000	Euro-reserve € 1.000	Totaal € 1.000
Stand per 1 januari 2023	1.225	11	1.236
Mutaties:			
Aandeel in resultaat van ondernemingen waarin wordt deelgenomen (minus uitkeringen)	205	-	205
Stand per 31 december 2023	1.430	11	1.441
Stand per 1 januari 2024	1.430	11	1.441
Mutaties:			
Aandeel in resultaat van ondernemingen waarin wordt deelgenomen (minus uitkeringen)	220	-	220
Stand per 31 december 2024	1.650	11	1.661

Overige reserves

Het verloop van de post overige reserves is als volgt:

	2024	2023
	€ 1.000	€ 1.000
Overige reserves per 1 januari	71.173	63.236
Resultaat boekjaar	7.130	10.322
Voorgesteld dividend A	-1.389	-1.503
Voorgesteld dividend B	-625	-677
Voorgesteld dividend C	-10	-
Mutatie ten koste van wettelijke reserves	-220	-205
Overige reserves per 31 december	76.059	71.173

Deze post kan als volgt worden gespecificeerd:

	Overige reserves Aandelen A	Overige reserves Aandelen B	Overige reserves Aandelen C
	€ 1.000	€ 1.000	€1.000
Boekwaarde per 1 januari 2024	61.406	9.767	-
Resultaat boekjaar	4.894	2.202	34
Voorgesteld dividend A	-1.389	-	-
Voorgesteld dividend B	-	-625	-
Voorgesteld dividend C	-	-	-10
Mutatie ten koste van wettelijke reserve	-151	-68	-1
Boekwaarde per 31 december 2024	64.760	11.276	23

Voorstel tot bestemming van het resultaat over het boekjaar 2024

De directie stelt met goedkeuring van de Raad van Commissarissen aan de Algemene Vergadering voor van het resultaat over het boekjaar 2024 ten bedrage van € 7.130.000 een bedrag van € 95.000 als primair dividend aandelen A, € 43.000 als primair dividend B en €1.000 als primair dividend C uit te keren conform het bepaalde in artikel 33.2 van de statuten. Voorgesteld wordt op basis van artikel 33.5 van de statuten en een bedrag van € 1.294.000 als aanvullend dividend aandelen A uit te keren, een bedrag van € 582.000 als aanvullend dividend aandelen B uit te keren, een bedrag van € 9.000 als aanvullend dividend aandelen C uit te keren en het resterende gedeelte van het resultaat ten gunste van de overige reserves A, B en C te brengen.

Dit voorstel is al in de jaarrekening verwerkt met dien verstande dat het voorgestelde dividend nog niet als schuld is opgenomen, maar nog steeds onderdeel uitmaakt van het eigen vermogen.

Resultaatbestemming voorgaand boekjaar 2023

De jaarrekening 2023 is vastgesteld door de Algemene Vergadering op 26 april 2024. De resultaatsbestemming is vastgesteld conform het daartoe gedane voorstel.

Langlopende schulden

	31 december 2024			31 december 2023		
	Totaal € 1.000	Looptijd > 5 jaar € 1.000	Rentevoet %	Totaal € 1.000	Looptijd > 5 jaar € 1.000	Rentevoet %
Schulden kredietinstellingen	85.000	65.000	3,62%/3,72% deels variabel	-	-	-

Aflossingsverplichtingen binnen 12 maanden na afloop van het boekjaar worden opgenomen onder de kortlopende schulden.

Eind 2024 was er een nieuw herfinancieringsmoment voor een aanzienlijk deel van de leningen. Er is wederom langjarig gefinancierd.

Verstreckte zekerheden

De verstreckte zekerheden zijn mede begrepen in de verstreckte zekerheden zoals vermeld in de toelichting op de geconsolideerde balans.

Kortlopende schulden

	31 december 2024	31 december 2023
	€ 1.000	€ 1.000
Aflossing komend jaar op langlopende schulden	-	8.210
Schulden aan groepsmaatschappijen	10.729	473
Schulden aan leveranciers en handelskredieten	6.445	6.214
Belastingen en premies sociale verzekeringen	6.572	5.011
Pensioenpremies	162	157
Overige schulden en overlopende passiva	1.730	1.193
	25.638	21.258

Niet uit de balans blijvende rechten en verplichtingen

Deze rechten en verplichtingen zijn mede begrepen in de niet uit de balans blijvende rechten en verplichtingen zoals vermeld in de toelichting op de geconsolideerde balans.

Toelichting op de onderscheiden posten van de winst- en verliesrekening

Het gemiddeld aantal werknemers (fte) gedurende het jaar bedroeg 152 (2023: 154 fte).

Honorarium accountantsorganisatie

Het honorarium (ex art. 2:382a BW) voor de accountantsorganisatie inzake het onderzoek van de jaarrekening en fiscale adviezen is opgenomen in de opgave in de toelichting op de geconsolideerde jaarrekening.

Ondertekening van de jaarrekening

Leeuwarden, 21 maart 2025

Statutair directeur:

Raad van Commissarissen:

_____ dhr. J.W.G. Vernooij _____ dhr. P.E.J. den Oudsten
pres.-commissaris

_____ dhr. B.P. Hidding

_____ dhr. D. Hoogendoorn

_____ mw. B. Jacobs - van den Eijnden

_____ dhr. C. König

_____ dhr. J.E. Wigboldus

_____ mw. A. Zuidberg - Tabak

Overige gegevens

Statutaire regeling betreffende de bestemming van het resultaat

In artikel 33 van de statuten van de vennootschap staat het volgende opgenomen betreffende de resultaatbestemming:

- lid 1 De Algemene vergadering is bevoegd tot bestemming van de winst die door de vaststelling van de jaarrekening is bepaald, met inachtneming van het bepaalde in Artikel 32 en dit Artikel 33.
- lid 2 Van de in Artikel 33.1 bedoelde winst wordt met inachtneming van de relevante bepalingen van Artikel 32 aan zowel de houders van aandelen A, de houders van aandelen B als de houders van aandelen C een primair dividend uitgekeerd van zeven procent (7%) over het nominaal bedrag van hun aandelen of zoveel minder als het beschikbare bedrag toelaat. Op elk aandeel wordt een gelijk bedrag uitgekeerd.
- lid 3 Voor zover het eigen vermogen van de Vennootschap minder dan vijftwintig procent (25%) van het balanstotaal van de Vennootschap bedraagt, wordt het na toepassing van Artikel 33.2 resterende gedeelte van de winst gereserveerd, totdat het eigen vermogen van de Vennootschap vijftwintig procent (25%) van het balanstotaal van de Vennootschap bedraagt, waarbij het te reserveren bedrag naar rato van het aantal geplaatste aandelen A, aandelen B respectievelijk aandelen C wordt toegevoegd aan de Winstreserve A, de winstreserve B respectievelijk de Winstreserve C.
- lid 4 Indien en voor zover het eigen vermogen van de Vennootschap - het bepaalde in de Artikelen 33.2 en 33.3 in aanmerking genomen - vijftwintig procent (25%) of meer doch minder dan vijfendertig procent (35%) van het balanstotaal van de Vennootschap bedraagt dan wel zou bedragen, wordt van het na toepassing van genoemde Artikelen 33.2 en 33.3 resterende gedeelte van de winst, ten minste de helft toegevoegd aan de Winstreserve A, de Winstreserve B en de Winstreserve C, zulks naar rato van het aantal geplaatste aandelen A, aandelen B respectievelijk aandelen C en totdat het eigen vermogen van de Vennootschap vijfendertig procent (35%) van het balanstotaal van de Vennootschap bedraagt. De resterende winst kan worden uitgekeerd aan de houders van Aandelen A, Aandelen B respectievelijk Aandelen C, zulks naar rato van het aantal geplaatste Aandelen A, Aandelen B respectievelijk Aandelen C, zulks overeenkomstig een daartoe genomen besluit van de Algemene Vergadering.
- lid 5 Indien en voor zover het eigen vermogen van de Vennootschap - het bepaalde in de Artikelen 33.2 tot en met 33.4 in aanmerking genomen - vijfendertig procent (35%) of meer van het balanstotaal van de Vennootschap bedraagt dan wel zou bedragen, kan de resterende winst of een deel daarvan worden uitgekeerd aan de houders van Aandelen A, Aandelen B respectievelijk aandelen C, zulks naar rato van het aantal geplaatste Aandelen A, Aandelen B respectievelijk Aandelen C, zulks overeenkomstig een daartoe genomen besluit van de Algemene Vergadering. Indien en voor zover de Algemene Vergadering besluit de resterende winst of een deel daarvan niet uit te keren, wordt het betreffende gedeelte van de winst toegevoegd aan de Winstreserve A, de Winstreserve B en de Winstreserve C, zulks naar rato van het aantal geplaatste Aandelen A, Aandelen B respectievelijk Aandelen C.

- lid 6 Indien een afboeking, als bedoeld in Artikel 31.4, ten laste van de Winst- en/of Agioreserves heeft plaatsgevonden, zullen in volgende jaren behaalde winsten allereerst worden bestemd tot aanzuivering van het bedrag, dat van deze reserves werd afgeboekt, zulks in verhouding van de grootte van de afgeboekte bedragen. Indien evenwel op grond van het bepaalde in de laatste zin van Artikel 31.4 een meer dan evenredige afboeking heeft plaatsgevonden, zal het meer dan evenredig afgeboekte bedrag bij voorrang worden aangezuiverd.
- lid 7 Indien blijkens de vastgestelde jaarrekening over enig jaar verlies is geleden, hetwelk niet uit een reserve kan worden bestreden of op andere wijze gedelgd wordt, geschiedt in de volgende jaren geen winstuitkering zolang zodanig verlies niet is aangezuiverd.
- lid 8 Het Bestuur kan besluiten tot het doen van tussentijdse uitkeringen van winst, mits uit de tussentijdse vermogensopstelling die wordt opgesteld in overeenstemming met artikel 2:105 lid 4 BW blijkt dat aan het vereiste bedoeld in Artikel 32.1 is voldaan en voorts met inachtneming van de relevante bepalingen van Artikel 32 en dit Artikel 33.

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Hiervoor wordt verwezen naar de hierna opgenomen verklaring.

CONTROLEVERKLARING VAN DE ONAFHANKELIJKE ACCOUNTANT

Aan de aandeelhouders en de raad van commissarissen van Afvalsturing Friesland N.V.

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening 2024

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2024 van Afvalsturing Friesland N.V. te Leeuwarden gecontroleerd.

Naar ons oordeel geeft de in dit jaarverslag opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Afvalsturing Friesland N.V. op 31 december 2024 en van het resultaat over 2024 in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW.

De jaarrekening bestaat uit:

1. De geconsolideerde en enkelvoudige balans per 31 december 2024.
2. De geconsolideerde en enkelvoudige winst-en-verliesrekening over 2024.
3. De toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van Afvalsturing Friesland N.V. zoals vereist in de Wet toezicht accountantsorganisaties (Wta), de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Informatie ter ondersteuning van ons oordeel

Wij hebben onze controlewerkzaamheden bepaald in het kader van de controle van de jaarrekening als geheel en bij het vormen van ons oordeel hierover. Onderstaande informatie ter ondersteuning van ons oordeel en onze bevindingen moeten in dat kader worden gezien en niet als afzonderlijke oordelen of conclusies.

Controleaanpak frauderisico's

Wij hebben risico's geïdentificeerd en ingeschat op een afwijking van materieel belang op de jaarrekening die het gevolg is van fraude.

Wij hebben tijdens onze controle inzicht verkregen in de entiteit en haar omgeving, de componenten van het interne beheersingssysteem, waaronder het risico-inschattingsproces en de wijze waarop het bestuur inspeelt op frauderisico's en het interne beheersingssysteem monitort en de wijze waarop de met governance belaste personen toezicht uitoefenen, alsmede de uitkomsten daarvan. Wij verwijzen naar de paragraaf belangrijkste risico's van het verslag van de directie, waarin het bestuur het onderwerp frauderisico's heeft opgenomen.

Wij hebben de opzet en de relevante aspecten van het interne beheersingssysteem en in het bijzonder de frauderisicoanalyse geëvalueerd alsook bijvoorbeeld het integriteitsprotocol inclusief gedragsregels, klokkenluidersregeling en de integriteitsrapportage. Wij hebben de opzet en het bestaan geëvalueerd, en voor zover wij noodzakelijk achten, de werking getoetst van interne beheersmaatregelen gericht op het mitigeren van frauderisico's.

Als onderdeel van ons proces voor het identificeren van risico's op een afwijking van materieel belang in de jaarrekening die het gevolg is van fraude, hebben wij frauderisicofactoren overwogen met betrekking tot frauduleuze financiële verslaggeving, oneigenlijke toe-eigening van activa en omkoping en corruptie. Wij hebben geëvalueerd of deze factoren een indicatie vormden voor de aanwezigheid van het risico op afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude.

De door ons geïdentificeerde frauderisico's en uitgevoerde specifieke werkzaamheden zijn als volgt:

Risico	Werkzaamheden
Het management is in de unieke situatie om fraude te plegen, omdat deze in staat is om direct of indirect de financiële administratie te manipuleren en frauduleuze financiële overzichten op te stellen, aangezien het interne-beheersingsmaatregelen kan doorbreken die anders effectief werken.	Wij hebben de volgende gegevensgerichte werkzaamheden uitgevoerd gericht op het risico van het doorbreken van interne beheersingsmaatregelen door het management: - Het evalueren van de in het boekjaar verwerkte journaalboekingen of deze elementen bevatten die kunnen duiden op fraude en/of manipulatie van de financiële administratie. - Het evalueren van de oordeelsvormingen en veronderstellingen van het management bij het maken van de in de jaarrekening opgenomen schattingen zoals de waardering van de voorzieningen. - Het identificeren en indien van toepassing beoordelen van significante transacties buiten het kader van de normale bedrijfsvoering van Afvalsturing Friesland N.V.
Het doorbreken van interne-beheersingsmaatregelen door het management kan bij meerdere jaarrekening-posten tot uitdrukking komen, zoals in schattingsposten. Ook het bepalen van de hoogte van bezoldigingen of bonussen kan hieronder vallen.	
Er is een risico in het crediteurenproces als gevolg van niet afgedwongen functiescheiding.	Wij hebben de volgende aanvullende gegevensgerichte werkzaamheden uitgevoerd gericht op het risico in het crediteurenproces: Het controleren van de logging van de registraties en autorisaties in het crediteurenproces.

In onze controle bouwen wij een element in van onvoorspelbaarheid. Ook hebben wij de uitkomst van andere controlewerkzaamheden beoordeeld en overwogen of er bevindingen zijn die een aanwijzing geven voor fraude of het niet-naleven van wet- en regelgeving.

Wij hebben kennisgenomen van de beschikbare informatie en om inlichtingen gevraagd bij leden van het bestuur, het management en de raad van commissarissen.

Wij hebben getoetst of de in het grootboek vastgelegde journaalposten en andere aanpassingen die tijdens het opstellen van de jaarrekening zijn aangebracht aanvaardbaar zijn.

Wij hebben geëvalueerd of de keuze en toepassing van de grondslagen voor financiële verslaggeving door de entiteit, met name die welke betrekking hebben op subjectieve waarderingen en complexe transacties, mogelijk wijzen op frauduleuze financiële verslaggeving.

Wij hebben geëvalueerd of de oordeelsvormingen en beslissingen van het management bij het maken van de in de financiële overzichten opgenomen schattingen wijzen op een mogelijke tendentie bij het management van de entiteit die mogelijk een risico vormt op een afwijking van materieel belang die het gevolg is van fraude. De oordeelsvormingen, schattingen en veronderstellingen die mogelijk een belangrijke invloed hebben op de jaarrekening zijn toegelicht in de jaarrekening. Wij hebben een retrospectieve beoordeling uitgevoerd van de oordeelsvormingen en veronderstellingen van het management met betrekking tot significante schattingen die in de jaarrekening van het voorgaande boekjaar zijn opgenomen..

Voor significante transacties hebben wij beoordeeld of de zakelijke beweegredenen voor de transacties doen vermoeden dat ze mogelijk zijn aangegaan met het oog op frauduleuze financiële verslaggeving of het verhullen van een oneigenlijke toe-eigening van activa.

Hieruit volgden geen signalen van fraude die kunnen leiden tot een afwijking van materieel belang.

Controleaanpak naleving van wet- en regelgeving

Wij hebben een algemeen inzicht verworven in het wet- en regelgevingskader dat van toepassing is op de entiteit door inlichtingen in te winnen bij het bestuur en het lezen van notulen.

Voor zover materieel voor de jaarrekening, hebben wij op basis van onze risicoanalyse, en rekening houdende met het feit dat het effect van niet-naleving van wet- en regelgeving aanzienlijk varieert, het (vennootschaps) belastingrecht en de vereisten in het kader van Titel 9 van Boek 2 BW aangemerkt als wet- en regelgeving met een directe invloed op de jaarrekening.

Wij hebben voldoende en geschikte controle-informatie verkregen omtrent het naleven van de bepalingen van die wet- en regelgeving die gewoonlijk wordt geacht van directe invloed te zijn op de jaarrekening.

Daarnaast is de entiteit onderworpen aan overige wet- en regelgeving waarvan de gevolgen van niet-naleving een van materieel belang zijnde invloed kunnen hebben op de jaarrekening, bijvoorbeeld ten gevolge van boetes of rechtszaken.

Gezien de aard van de activiteiten van de Afvalsturing Friesland N.V. en de complexiteit van deze overige wet- en regelgeving bestaat het risico dat niet wordt voldaan aan de vereisten van deze wet- en regelgeving.

Ten aanzien van deze wet- en regelgeving die geen direct effect hebben op de vaststelling van de bedragen en de toelichtingen in de jaarrekening, zijn onze werkzaamheden beperkter. Naleving van wet- en regelgeving kan van fundamenteel belang zijn voor de operationele aspecten van de entiteit, voor de mogelijkheid van de entiteit om

haar activiteiten voort te zetten, dan wel voor het voorkomen van sancties van materieel belang (bijv. het naleven van de voorwaarden van een vergunning voor het uitvoeren van een activiteit, of het naleven van regelgeving betreffende het milieu); niet-naleving van dergelijke wet- en regelgeving kan daarom van materieel belang zijnde invloed hebben op de jaarrekening. Onze verantwoordelijkheid is beperkt tot het uitvoeren van gespecificeerde controlewerkzaamheden ter bevordering van het identificeren van niet-naleving van wet- en regelgeving die een invloed van materieel belang kan hebben op de jaarrekening. Onze werkzaamheden ter bevordering van het identificeren van gevallen van niet-naleving van overige wet- en regelgeving die een invloed van materieel belang kan hebben op de jaarrekening zijn beperkt tot (i) het management en, in voorkomend geval, de met governance belaste personen vragen of de entiteit dergelijke wet- en regelgeving naleeft; (ii) de eventuele correspondentie met de desbetreffende vergunningverlenende of regelgevende of toezichthoudende instanties inspecteren.

Uiteraard zijn wij gedurende de controle alert op indicaties van (vermoedens van) niet-naleving van wet- en regelgeving.

Ten slotte hebben wij een schriftelijke bevestiging verkregen dat alle bekende gevallen van niet-naleving of vermoede niet-naleving van wet- en regelgeving ons ter kennis zijn gebracht.

Controleaanpak continuïteit

Het bestuur heeft de jaarrekening opgemaakt uitgaande van de continuïteit van het geheel van de werkzaamheden voor de periode van twaalf maanden vanaf de datum van opmaken van de jaarrekening. Onze werkzaamheden om de continuïteitsbeoordeling van het bestuur te evalueren omvatten onder andere:

- Overwegen of de continuïteitsbeoordeling van het bestuur alle relevante informatie bevat waarvan wij als gevolg van onze controle kennis hebben door het analyseren van de huidige en geprognosticeerde financiële positie van de entiteit, waaronder de controle van de liquiditeit per balansdatum en de analyse van het budget en het bestuur bevragen over de belangrijkste veronderstellingen en uitgangspunten. Het bestuur heeft hierbij onder andere aandacht besteed aan de actuele ontwikkelingen en de invloed hiervan op de entiteit.
- Nagaan of het bestuur gebeurtenissen of omstandigheden heeft geïdentificeerd die gerede twijfel kunnen doen ontstaan over de mogelijkheid van de entiteit om haar continuïteit te handhaven (hierna: continuïteitsrisico's).
- Evalueren van de begrote operationele resultaten en daaraan gerelateerde kasstromen voor de periode van twaalf maanden vanaf de datum van opmaken van de jaarrekening rekening houdend met ontwikkelingen in de branche zoals de wijzigende grondstof- en energieprijzen en onze kennis uit de controle.
- Analyseren of de huidige financiering voor het kunnen continueren van het geheel van de bedrijfsactiviteiten is gewaarborgd, inclusief het voldoen aan relevante convenanten.
- Inwinnen van inlichtingen bij het bestuur over zijn kennis van continuïteitsrisico's na de periode van de door het bestuur verrichte continuïteitsbeoordeling.

Onze controlewerkzaamheden hebben geen informatie opgeleverd die strijdig is met de veronderstellingen en aannames van het bestuur over de gehanteerde continuïteitsveronderstelling.

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

De jaarstukken omvat andere informatie, naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij.

De andere informatie bestaat uit:

- Bericht van de raad van commissarissen aan de algemene vergadering.
- Verslag van de directie.
- De overige gegevens.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- Met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat.
- Alle informatie bevat die op grond van Titel 9 Boek 2 BW is vereist voor het bestuursverslag en de overige gegevens.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in Titel 9 Boek 2 BW en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het bericht van de raad van commissarissen aan de algemene vergadering, het verslag van de directie en de overige gegevens, in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW.

Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het bestuur en de raad van commissarissen voor de jaarrekening

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW. In dit kader is het bestuur en de raad van commissarissen verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het bestuur en de raad van commissarissen noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude of fouten.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het bestuur en de raad van commissarissen afwegen of de vennootschap in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemd verslaggevingsstelsel moet het bestuur en de raad van commissarissen de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het bestuur en de raad van commissarissen het voornemen heeft om de te liquideren of de bedrijfsactiviteiten te beëindigen of als beëindiging het realistische alternatief is.

Het bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

De raad van commissarissen is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de vennootschap.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid, waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude en fouten ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel-kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- Het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fraude of fouten, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing.
- Het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de vennootschap.
- Het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het bestuur en de raad van commissarissen en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan.
- Het vaststellen dat de door het bestuur en de raad van commissarissen gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een haar continuïteit niet langer kan handhaven.
- Het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen.
- Het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen.

Gegeven onze eindverantwoordelijkheid voor het oordeel zijn wij verantwoordelijk voor de aansturing van, het toezicht op en de uitvoering van de groepscontrole.

In dit kader hebben wij de aard en omvang bepaald van de uit te voeren werkzaamheden voor de groepsonderdelen. Bepalend hierbij zijn de omvang en/of het risicoprofiel van de groepsonderdelen of de activiteiten. Op grond hiervan hebben wij de groepsonderdelen geselecteerd waarbij een controle of beoordeling van de volledige financiële informatie of specifieke posten noodzakelijk was.

Wij communiceren met de raad van commissarissen onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Groningen, 21 maart 2025

Deloitte Accountants B.V.

T. de Graaf RA